

2024

LæringsCentret

Tema: Det fysiske PLC

www.plcf.dk

Selskabet for Børnelitteratur, IBBY Danmark...

... har på den årlige generalforsamling valgt ny bestyrelse. Christian Bach, der blev valgt ind i bestyrelsen i 2023, er ny formand og kasserer, og Mette Sofie Kirkedal Jensen er ny næstformand. Derudover består bestyrelsen af Caroline Bruhn-Jensen, Hanne Panduro, Janus Neumann, Jesper Toft Fensvig, Maria Louise Bjerrum, Nana Baaner Klitgaard, Sophie Fuglesang, Tea Bendix. Johanne Elvers Madsen og Johanne Pasgaard er valgt som suppleanter til bestyrelsen.

Selskabet for Børnelitteratur er den danske sektion af den verdensomspændende Ngo International Board on Books for Young People, som blev grundlagt i 1953 og i dag har nationale sektioner i henved 80 lande. Blandt foreningens opgaver er at fungere som rådgivende organ i spørgsmål om børne- og ungdomslitteratur, formidle oplysning og viden om børne- og ungdomslitteratur, udgive medlemsbladet *Klods Hans*, uddele Klods Hans-prisen og repræsentere dansk børne- og ungdomslitteratur i udlandet. Se mere på: www.ibby.dk

Kulturministeriets Børnebogspris 2023

... gik til *Papirhjerter* (2023) af Hanne Dagmar Raaberg (f. 1969). Romanen handler om Alva, hvis hjerte bliver revet midtover, da Emma-Louise ikke vil være hendes bedste veninde mere. Pludselig handler alt om den nye dreng i klassen.

Hanne Dagmar Raaberg elsker at skrive og skabe nye verdener gennem skrift. Hun er cand.mag. i retorik og uddannet fra Forfatterskolen for Børnelitteratur. Hun er også certificeret coach. Hun debuterede i 2017 med billedbogen *Hils far* med illustrationer af Mo Maja Moesgaard.

Kulturministeriets Illustratørpris 2023

... gik til Jakob Martin Strids *Den fantastiske bus*, der er en storslået fortælling til alle aldre. Et roadtrip gennem utrolige landskaber, ud i stratosfæren og videre til sagnlandet Balanka for at redde lille Timo. Jakob Martin Strid for fuld kreativ udblæsning.

Jakob Martin Strid (f. 1972) er tegner, forfatter og illustratør. Strid er særligt kendt for sin tegneserie *Strid*, som Politiken bragte (med mellemrum) fra 2000-2005. Serien indbragte ham i 2001 Dan Turèll Prisen. Han debuterede i bogform i 1997 med tegneserien *Vi hader alting!!*. Film: *Den utrolige historie om den kæmpestore pære*, *Lille frø*. Priser: Gyldendals Børnebogspris, Silas-Prisen, BØFA-prisen

Skriv skriv skriv den gode historie

Skrivekonkurrence for 3.-4.klasse, ca. 10 lektioner. Skriv gode historier sammen med dine klassekammerater og deltag i skrivekonkurrencen. Skriv skriv skriv. Undervejs kan I få gode råd fra en rigtig forfatter, og hente inspiration fra andre børns historier. I kan også få ideer til jeres historier i den virkelige verden – og gøre dem til jeres egne fiktive historier, som andre måske kan lære af. Læs mere om skrivekonkurrencen på Gyldendals hjemmeside.

Indhold

Opslagstavlen	2
Leder	3
Til inspiration	4
Kærlighed og klima	6
Børnenes U-landskalender 2024 ..	9
Tema: Lektiecafe på PLC - hvor læring og generationer mødes ...	10
Tema: Elever laver avis til elever ..	12
Tema: En gylletank fuld af muligheder	14
Tema: Fra depot til skolens samlingssted	18
Mød de levende døde	20
Klimaet kalder på kreative løsninger	24
Anmeldelser	26

**Mattias Tesfaye:
Vi skal have bøgerne tilbage**

I forlængelse af sit møde med formand for PLCF, Runa Barbara Pedersen, og formand for PLCF's lokalafdeling Øst, Maïke Rubenkamp, 26. februar i år, har LæringsCentret modtaget følgende indlæg fra Børne- og undervisningsministeren om brugen af skærme i skolen:

” Danske skoleelever er blandt dem, der bruger mest tid på skærm. Den udvikling er jeg modstander af. Jeg mener, at vi er gået alt, alt for langt. Vi skal have bøgerne tilbage. Den danske folkeskole er indrettet på den måde, at vi sender cirka 49 milliarder kroner til kommunerne hvert år. De penge skal de drive skolerne for. De beslutter i høj grad selv, hvordan pengene skal bruges. Om de vil købe bøger for dem eller nyt udstyr til idrætsundervisningen. En undersøgelse har vist, at der i gennemsnit bruges 500 kroner på læremidler om året for hver elev i skolen. Samtidig ved jeg, at der i alt bruges omkring 93.000 kroner om året for en elevs skolegang. Og regeringen ønsker at bruge endnu flere og give mere frihed til, hvordan midlerne anvendes. Men jeg vil også gerne opfordre kommuner og folkeskoler til at sætte fokus på bøger i fremtidige indkøb. Vi skal give vores børn og unge den gave det er at kunne fordybe sig i en god bog, hvor man lukker alt ude og er i en anden verden. Det er jo noget, man kan bruge resten af livet.

Pædagogisk LæringsCenterForening
Hjemmeside: www.plcf.dk
E-mail: plcf@outlook.dk

FU
Formand
Runa Barbara Petersen
Runa.B.Petersen@outlook.dk

Næstformand
Marlene Møller Drost
marlenedrost@gmail.com

Kasserer
Dan Damsø
plcf@damsoemail.dk

Birgitte Barfoed-Høj
Birg1942@rksit.dk

Karin Kjeldsen
kjeldsen.karin@gmail.com

Steen Juhl Møller
steenjm@gmail.com

Janne Bjerring Larsen
jannebjerring@gmail.com

Merete Jørgensen
merete@mail.dk

PLCF administration
Annoncer og ekspedition
Inge Von Essen
plcfadm@outlook.dk
Tel: 40813123

Kontingent: Optrækkes én gang årligt i marts.
Abonnement kr. 750,- ekskl. moms.

Medlemskab:
Skriftligt via hjemmesiden på www.plcf.dk
Kontingent: Optrækkes én gang årligt i december.

Overgang til pensionistgruppen:
Skriftligt via hjemmesiden på www.plcf.dk

Flytning, navneskift m.v.: plcfadm@outlook.dk

LæringsCentret
Næste nummer af LæringsCentret
udkommer primo juli 2024.

Udkommer 6 gange årligt. Oplag 1.300
ISBN 0105-9556

Design og grafisk produktion
CS Grafisk A/S

Redaktør
Eline Mørch Jensen
eline.moersch@gmail.com

Redaktion:
Anna Johansen, Merete Jørgensen
og Dorthe Bøgh

Deadlines:

Nr. 4: 1. juni (udkommer primo juli 2024)
Nr. 5: 1. august (udkommer primo sept. 2024)
Nr. 6: 1. okt. (udkommer primo nov. 2024)

Forside-illustration af Lillian Brøgger

I dialog med ministeren

Maike Rubenkamp og jeg har for nylig været til møde med Børne- og undervisningsministeren. Top forberedte gik vi ind til en spændende dialog om PLC i fremtidens skole. Vi kom omkring Bekendtgørelsen og rammen for PLC – og dermed også om udviklingen fra skolebibliotek til PLC.

Med til mødet havde vi bl.a. friske data fra vores nye medlemsundersøgelse, og vi drøftede på den baggrund skismaet mellem PLCs formelt tildelte rolle og et dokumenteret kompetencetab, vi ser hos de medarbejdere, der er udset til at løfte mange af skoledagsordenerne – nemlig læringsvejlederne.

Skolerne har det overordnede ansvar for læsning og udvikling af læsekompetencer, og her er læringsvejlederen *om nogen* det naturlige bindeled mellem ledelse og lærere ude på landets skoler. Læringsvejlederen formidler og vejleder i læseglædeindsatser og udlån – for som vi påpegede: "Der skal en kompetent fagperson til for at understøtte læseglæde og formidle bøger til eleverne". Denne fagperson er læringsvejlederen – som har relationen til eleverne, som kan sætte læsning ind i et didaktisk perspektiv og som har den nødvendige faglighed.

På vores møde vendte vi derfor også udfordringerne ved mange skolars manglende inspirerende og aktuel litteratur på hylderne. Såvel Astrid Lindgren som Gummi-Tarzan har en stor og også berettiget plads i vores litteraturskat, men kan og må ikke stå alene. Derfor understregede vi over for ministeren nødvendigheden af, at tilføre midler direkte til skolerne, så vi kan sikre en mere lige adgang til litteraturen, mindske social ulighed og bidrage til større sammenhængskraft i samfundet.

Ovenstående er kun en lille flig af vor timelange, intense og gode samtale med Mattias Tesfaye. Ministeren både lyttede og spurgte interesseret ind til PLC-området, herunder også vores forening og medlemsblad, som han var positivt overrasket over - vi havde selvfølgelig det seneste nummer af LæringsCentret med og forærede ham også et abonnement på bladet! Diskussionen bølgede livligt frem og tilbage og vi fik sat ord på hvor vigtig PLC og læringsvejlederen er for både lærere og elever, skolens samlede kapacitetsopbygning og skoleudvikling – og dermed for fremtidens skole.

Vi er meget glade for, at CFU får en tiltrængt saltvandsindsprøjtning med den nye skoleaftale, hvor flere bøger i skolen tilgodeses. Vi håber de planlagte besparelser på CFU på 42 mio. kr. skrinlægges. Og hvordan med midler til skolernes egne bogsamlinger - den litteratur, der skal udlånes til eleverne, vejledes i og formidles om samt bruges – hele året rundt ...

I en opfølgning til vores møde opfordrer Tesfaye i et skriv på side 2 her i bladet til, at kommuner og skoler i højere grad end hidtil har fokus på indkøb af bøger. En opfordring vi meget gerne skriver under på *med denne tilføjelse*: Prioriter jeres PLC og sæt prop i læringsvejledernes kompetencetab!

Runa Barbara Petersen, formand

Læreren er demokratiets fornemste repræsentant

Af Özlem Cekic, generalsekretær for Brobyggerne - Center for Dialogkaffe

Lad mig begynde i klasseværelset for et par år tilbage. Jeg befinder mig på en muslimsk friskole i København, hvor jeg er taget ud for at undervise om fordomme. Her møder jeg en 14-årig dreng ved navn Hassan, der i en snak om diskrimination udtrykkeligt lod vide: "Jeg hader Paludan!"

På dette tidspunkt har Rasmus Paludan gjort det til sit varemærke at brænde Koranen af i områder, hvor der bor mange muslimer. Det er svært at læse om andet end en provokation. Som automatreaktion lyder det derfor fra læreren: "Det kan jeg godt forstå."

Det kan jeg sådan set også – og så alligevel ikke. For had er jo et ret stærkt ord. Hvad er det, der har fået Hassan til at bruge det?

"Han siger ting, der ikke passer. At vi er terrorister, fordi vi er muslimer," siger han. "Det ved jeg godt. Det ved vi begge," forsikrer jeg ham om. "Men han gør alligevel, hvad han kan for at provokere

os. Hans påstand er, at vi er hovedløse, voldsparate mennesker, der ikke egner sig til et demokratisk samfund. Skal vi ikke prøve at modbevise ham?"

Efter vores samtale ender Hassan med at gå hjem og føre en (også for voksne!) forbilledlig debat på Paludans Facebook-side, hvor han trods tilsvininger bliver ved med at argumentere sagligt.

Når jeg tænker tilbage på den dag, tænker jeg især på lærerens reaktion. Jeg har stor respekt for lærergerningen. For mig er lærere hverken holdningsløse teknokratter eller praktisk orienterede mennesker forstået på den måde, at de bare har fokus på at få eleverne igennem pensum. For mig at se er læreren den fornemste repræsentant for demokratiet i klasseværelset.

Deraf følger det også ganske naturligt, at læreren bærer et enormt ansvar. Hun er med til at forme eleverne til demokratiske borgere med holdninger, der er i stand til at tage stilling til politiske og samfundsmæssige problemstillinger, være aktive og reflekterende. I den proces er det ganske afgørende, at læreren også

selv reflekterer; bliver bevidst om egne normer, fordomme og kulturelle blindheder. Læreren er på én og samme gang normbærer og normbygger.

Men mit eksempel fra klasseværelset viser også, at det ikke er nemt. Læreren lod sig rive med pga. sine private holdninger, og i samtaler efterfølgende med læreren, fortalte hun, at hun heller ikke helt havde redskaber til at gribe det an på en anden måde. Hassan havde faktisk brug for at blive udfordret på sit ståsted; han havde brug for at blive mindet om, at der var mange måder at tage en dialog eller kritisk debat på.

Vi lever i en tid, der i høj grad er præget af værdipolitiske uenigheder og kulturelle fordomme. Det betyder også, at der er et behov for, at vi ofte minder os selv om at træde et skridt tilbage og evaluere vores egen rolle i debatten.

Siden 2021 har lærerne derfor haft en fast plads på Brobygger-skolebænken. Lærerne kommer på et kursus forud for temaugen, som dels forbereder dem til at arbejde med Brobyggerugens undervisningsmaterialer og -metoder og dels rustar dem til at agere brobyggende rollemodeller i hverdagen – bl.a. gennem øget bevidsthed om egne normer, fordomme og konfliktmønstre. Lærerkurset danner en ramme om og et fælles sprog for lærergruppens arbejde med temaugen og den efterfølgende forankring på skolerne.

Vi har siden 2018 samarbejdet med Guldborg Skole, Lundehusskolen, Tingbjerg Skole, Randersgade Skole, den jødiske skole Carolineskolen og friskolen Al-Hikmaskolen. Til dato er 37 lærere og 955 elever blevet uddannet i brobygning i forbindelse med Brobyggerugen. Vi har stadig fripladser på vores kurser og glæder os til at få endnu flere lærere igennem forløbet. Men vi er kun lige begyndt. Demokratiet er altid en uafsluttet proces, og dets vigtigste maskinrum er skolen.

Kender du

Godt-nyt-til-læsevejledere-portalen?

Læsevejlederportalen – overblik og inspiration samlet ét sted

Gyldendals læsevejlederportal hjælper dig i din rolle som læsevejleder. Både når du planlægger din arbejdsdag, vejleder kolleger, formidler din viden og understøtter elev- og klasseindsatser. Portalen er fuld af inspiration og køreklare materialer som fx oplæg og mødedokumenter. Den skaber overblik, så du kan få mere overskud til din vejledning.

Se, hvordan portalen kan gøre din læsevejledning lettere på gyldendal-uddannelse.dk/læsevejleder

Kærlighed og k

Af Eline Mørch Jensen, redaktør

Hvordan skriver man en historie, der foregår i en kultur og i et land, man ikke kender? For Anne Sofie Hammer gjaldt det om at finde frem til det, vi har tilfælles, ikke det der skiller os ad.

- Det er så nemt at få øje på forskellene, når man er et dansk barn, som bor i et rækkehus, over for nogle børn i en lerklinet hytte i Uganda – altså det springer jo bare helt sindssygt meget i øjnene! Men i stedet for at fokusere på forskelle, vil jeg hellere skrive om noget, som danske børn kender fra sig selv – og dét tænker jeg også er fiktionens opgave i hele det kæmpe materiale omkring U-landskalenderen. Jeg vil gerne fremhæve lighederne og fremme den der identifikation mellem børnene, siger Anne Sofie Hammer.

Anne Sofie er forfatter til mere end 40 børnebøger – hun har ikke styr på præcis hvor mange – der tæller sjove, elskelige og altid meget mundrette (og somme tider også rapkæftede) fortællinger som bl.a. serierne om *Villads fra Valby* og *Mig & Mille*. Der er kort sagt smæk for skillingen i hendes børnebøger.

- Jeg endte med at beslutte mig for en kærlighedshistorie. For uanset hvor man bor i verden, må det være sådan, at man kan komme til at tænke "Åh, hvor er han bare sød, ham drengen, der sidder der på rækken foran i skolen" og "Jeg kan næsten ikke være i mig selv, når han smiler," tilføjer hun.

Men først skulle Anne Sofie lige igennem et par kriser. Ganske vist var hun blevet klædt godt på af Verdensnaturfondens lokale mand på projektet i Uganda, Happy hedder han, som kom til Danmark i efteråret 2023, hvor de to tilbragte en dag sammen og Anne Sofie kunne

stille ham alle mulige og umulige slags spørgsmål.

- Men hvad skal man egentlig spørge om i sådan en situation – det var jo helt fra cratch, ikke? Heldigvis var han god til at fortælle – *han fortalte og fortalte og fortalte* – så jeg gik hjem med en masse viden, men jo ikke med et plot eller en historie, vel? Det var virkelig meget underligt. Synopsen skulle ligge klar i december, men jeg skulle først rejse til Uganda sammen med holdet bag U-landskalenderen midt i februar i år ... I forvejen synes jeg det er enormt svært at skrive noget på bestilling, så allerede dér var jeg lige ved at sige "nej tak", indrømmer hun.

- "Det her kan jeg ikke," tænkte jeg, dét stadie kommer jeg næsten altid til på et tidspunkt, men jeg kunne jo heller ikke trække mig. Og så lød det også bare helt

fantastisk på grund af det her projekt, som handler om at ruste sig mod klimaforandringerne. *Selvfølgelig* skulle jeg være med til dét!

Når skolevejen forvinder

Én af de ting, Happy fortalte Anne Sofie om inden afrejsen, var hvordan børnenes skolevej pludselig kunne risikere at skylle væk på grund af voldsom regn og jordskred i regntiden. Han er selv vokset op på den egn, hvor projektet skal gennemføres og hvor Anne Sofies fortælling udspiller sig, et bjergrigt område med frodige skove og nationalparker med vilde dyr som elefanter og leoparder, godt syv timers kørsel fra hovedstaden Kampala

- Tanken om skolevejen, der bare forsvinder, skubbede til fantasien. Det gjorde stort indtryk på mig, så dét ville

Foto: Michael Larsen

klima

jeg på en eller anden måde have med i historien. Projektet handler om få gang i tilplantning af jorden for at undgå erosion og jordskred, som bliver værre af klimaforandringerne, fordi vejret bliver mere ekstremt. I min fortælling sker der det, at børnene en dag ikke kan komme hjem fra deres skole, fordi vejen er blevet begravet af et jordskred, fortæller Anne Sofie.

Hun tilføjer at børnene ofte har en halv til en hel times gang til skole ad små stenede stier. Derfor bliver børnene i fortællingen nødt til at begive sig ud på en dramatisk hjemtur, hvor de havner i en flod, fordi en bro er kollapsede under regnen og en flod er gået over sine bredder.

- Landskabet er ret barsk. Der er næsten ingen veje, så du kan ikke køre. Du har heller ikke råd til en bil, men selv hvis du

havde, kan du ikke altid komme frem. De ugandere, der lever og dyrker jorden her, er nogle super seje mennesker. De har også ry for at være seje, for alt hvad de bærer med sig, skal slæbes op og ned ad bakkerne på de stenede stier.

En anden ting Anne Sofie har lånt fra virkelighedens verden er, at det i Uganda er børn der passer børn:

- Og vi taler altså om små børn, helt ned til at en treårig passer en etårig. På den ene side virkede det måske lidt barskt at søskende havde ansvaret for deres mindre søskende, på den anden side var der så meget kærlighed mellem dem. De var virkelig søde over for hinanden og tog sig af hinanden, siger hun.

Identifikation er vigtig

Fortællingen handler om pigen Biira, som er 9-10 år, og hendes lillesøster, som også går i skolen, plus drengen fra Biiras klasse, som hun er lun på. Drengen er rigtig sød, hvilket bl.a. fremgår af at han, lige som Biira, er meget glad for hendes lillesøster og passer godt på hende.

- Vi har altså kombinationen af forelskel-

sen mellem de to og skolevejen, som pludselig forvinder, hvilket sender de tre børn sig ud en kæmpe – *farlig* - omvej. Vi hører også om noget skov, der er blevet fældet, og skovhugst er jo ulovlig, fordi træerne skal holde på jorden og på den måde danne en bufferzone op mod nationalparkerne. Så der er masser af drama og spænding ...

Både kærlighed og drama ...

- Ja nemlig, griner Anne Sofie, – What's not to like?

Og samtidig henvender historien sig både til drenge og piger og endda til flere aldre?

- Det *håber* jeg i hvert fald, men det er nu ikke noget, jeg har tænkt så meget over ...

Nogle hævder jo at drenge kun gider at læse om drenge ...

- Det tror jeg er lidt en myte. Der er da mange drenge, der gerne vil læse mine *Mig & Mille*-bøger. Der er super meget gang i dem og de er sjove, så hvorfor skulle de ikke gide det? Jeg tror det er blevet en selvforstærkende myte – også på den måde at de bøger, der så bliver skrevet med piger i hovedrollen, bliver meget smalle. De kommer måske kun til at handle om veninder. Men bøger kan jo godt have en pige i hovedrollen og handle om alt muligt andet, siger Anne Sofie og fortsætter:

- Når man siger at der skal være en dreng i hovedrollen, for at bogen skal appellere til alle, mens der omvendt skal være en pige i hovedrollen, når det handler om meget specifikke pige-agtige ting, så er det da klart at drenge ikke gider at læse om det. På den måde bliver det jo selvopfyldende, ikke?

Klimaet optager alle

Der er også dem, der mener at små hvide børn ikke kan identificere sig med små sorte børn og vice versa, og at børn nu engang bedst kan spejle sig i dem, der ligner dem selv mest i børnelitteraturen.

Genkender du heller ikke det billede?

- Det er jo netop dét, litteratur kan, skabe identifikation på tværs! Udbryder Anne Sofie med højt løftede øjenbryn. – Det er ►

materialet til Børnenes U-landskalender et virkelig godt eksempel på.

Måske især i år, hvor det eksempelvis ikke handler om at flere piger skal i skole, men om noget så ukønnet som klimaforandringer ...

- Ja, klimaforandringer er jo noget, som alle – eller i hvert fald *rigtig mange* – børn er optaget af! I min bog er børnene optaget af det på en meget lokal måde, for eksempel når høsten er skyllet væk eller blevet ødelagt af regn og jordskred, siger Anne Sofie og fortsætter:

- I bogen tager pigernes far til byen for at sælge de grøntsager, familien dyrker på deres jord. Biira og hendes lillesøster håber at der bliver råd til at købe blyanter og kladdehæfter på markedet, men inderst inde ved Biira godt at pengene er små. Man skal selv betale for de ting. Nogle elever har et fint lille metalpenalhus, andre har kun deres hoveder med i skole, og så må de huske det, de nu kan.

Hun lægger til at man i fortællingen fornemmer den onde cirkel, hvor høsten skyller væk, så det bliver fristende at gå på hugst i skoven. Men man må ikke fælde træerne, for jo mere der fældes, desto mere jord skyller væk. Det gælder derfor om at få vendt udviklingen, væk fra fældning og dyrkning af monokulturer, og i stedet komme i gang med at plante forskellige typer af planter mellem hinanden, så de kan holde på jorden, forklarer Anne Sofie. Samtidig har skolen gang i et spire-projekt og sidst i bogen får pigernes far et job med genplantning af jorden, som blandt andet er dét WWFs projekt går ud på, så også på den måde kommer klimaet naturligt med ind i fortællingen.

Livlige børnemøder

Uganderne i området dyrker især matoke (grønne bananer) og bønner, men også kaffe. Derudover har familierne deres egne køkkenhaver og holder husdyr som køer, høns, kaniner, marsvin og geder.

- De har næsten ingenting og deres tøj er totalt laset, men de sulter ikke. De bor i de her lerklinede hytter uden elektricitet. Nogle få har solceller, som de kan oplade mobiler på, eller de har cykler eller motorcykler. Der er selvfølgelig ikke rindende vand – eller jo, i bækkene som løber fra bjergene og ned i floden, hvor

det er børnenes job at hente vand. Børn kommer generelt i skole, men når de bliver lidt ældre, vil mange af dem gerne ind til byerne for at læse videre eller forsøge at tjene penge, siger Anne Sofie.

Hun fortæller om et besøg på den lokale skole, hvor de havde fornøjelsen af at opleve elevernes diskussionsklubber efter engelsk forbillede, hvor man tog forskellige emner op. For eksempel var der en dreng, som spurgte om hvorfor pigerne overhovedet skulle gå i skole, når de alligevel skulle giftes og have børn. Han syntes det var spild af tid, men ifølge Anne Sofie var pigerne ikke enige, men svarede over en bred kam at de rigtig gerne ville gå i skole, også selvom de skulle stifte familie og arbejde i marken.

- Det var virkelig sjovt at besøge deres skole, som jeg havde troet var mere autoritær og skrap. Jo, der var da en del udenadslære, hvor eleverne svarede deres lærer i kor, men samtidig gik børnene lidt til og fra – måske fordi der ikke var pædagogiske ressourcer til at motivere hver enkelt af dem. Vi besøgte også søndagsskolen i en katolsk kirke - med børnegudstjenester, sang og højtlesning. Og også her var der grupper, som havde nogle livlige samtaler om de forskellige bibeltekster.

Anne Sofie fortæller at det var fantastisk at rejse rundt ude på landet, at komme på besøg hos en familie og se hvordan de boede og hjulpe med at lave mad over bål på gårdspladsen.

- Når vi kom kørende med filmholdet, blev vi mødt af hoppende og dansende børn, som råbte "Mosunki, Mosunki" for at byde os velkommen – der var en *million milliard* børn! Det var vildt - nok cirka lige så vildt, som hvis der en dag kom et ugandisk filmhold hjem til mig på villavejen i Humlebæk. Dét et ville sikkert også blive en sjov dag, smiler Anne Sofie drømmende og lægger til:

- Så hvis jeg skal nævne én enkelt ting der har gjort størst indtryk på mig ved besøget i Uganda, ligger det lige for at svare: "Det gjorde mødet med alle de søde, sjove og livlige børn!" Samtidig er det jo præcis det – *alle de skønne børn* - jeg er vant til fra mine skolebesøg her i landet. Så sjovt nok er det *heller ikke for mig* forskellene der fylder mest, men alt det vi har tilfælles og kan mødes om. ■

Børnenes U-landskalender 2024 tager

Oplev naturen og hverdagen i det østafrikanske land sammen med eleverne i 1.-5. klasse via Danidas undervisningsmaterialer, der lægger op til både kreativitet, bevægelse og faglig fordybelse.

Materialet består af bøger, dels af en elevbog og tre læse let-eventyr, skrevet af årets forfatter Anne Sofie Hammer, og illustreret af henholdsvis Line Mallings Schmidt og Dorte Bengtson, dels af film, billeder og opgaver, som især egner sig til at arbejde med i dansk, billedkunst og natur/teknologi, men også i både matematik, håndværk & design og madkundskab. Det kan strække sig over timer, dage eller uger – der er eksempler på skoler, der har arbejdet med materialet i op mod seks uger – lige som materialet er oplagt at bruge, hvis I har fokus på FN's 17 verdensmål.

Det overordnede tema i år er klimaet. Overskuddet fra salget af Børnenes U-landskalender går til Verdensnaturfondens projekt "Velkommen i grøn skole", der vil give børn og unge natur- og klimaundervisning i den vestlige del af landet, hvor også elevbogen udspiller

Fotos: Jeppe Gudmundsen-Holmgreen

andskalender til Uganda

sig i en landsby i området Katebwa, der ligger tæt på foden af Rwenzori-bjergkæden i Uganda ved grænsen til Den Demokratiske Republik Congo.

Autentiske historier

Som altid henvender Danidas materialer sig primært til 1.-5. klassetrin, men ifølge chefredaktør Christian Vaabensted er der en del af de ældste klasser, ikke mindst blandt specialklasserne, der bruger materialet, mens også 0. klasserne på flere skoler benytter især læse letevenlyrene til højt læsning.

- I år har vi som noget nyt valgt ikke at illustrere elevbogen med fotografier. Det skyldes at vi i flere år har følt et tiltagende ubehag ved den rollefordeling ... Igennem 30 år har vi jo haft en forfatter til at skrive en skønlitterær fortælling, som vi har illustreret med fotos. *Med det formål* at vise eleverne, hvordan der ser ud i det land, den region og den landsby, hvor børnene, som historien handler om, bor, siger Christian Vaabensted og fortsætter:

- Et billede siger mere end tusind ord, ikke? At illustrere med fotos er jo den lige vej ind i elevernes bevidsthed – i at det er den her verden, det handler om, og sådan lever børnene her. Problemet er, at når vi viser det med billeder, hvor

vi får børn og voksne til at spille skuespil, så opstår der en besynderlig situation. Hvis jeg skal sætte det lidt på spidsen – så kommer vi som hvide mennesker med dyre kameraer og fint tøj på, til en meget fjern og fattig region, og instruerer nogle mennesker i at spille *sig selv*, så de kan passe ind i vores fiktive fortælling.

Christian Vaabensted tilføjer, at når det har taget sin tid at finde et alternativ til denne fremgangsmåde, er det fordi man har været bange for, om det ville gå ud over elevernes indlevelse. Løsningen er derfor blevet at kombinere tegning og fotos til en slags collage i elevbogen, så der for eksempel er et fotografi af skolevejen, som hovedpersonerne er tegnet ind på. Hvis der i materialet optræder fotos af lokale børn og voksne, er de afbilledet i deres egen, autentiske hverdag, ikke i en fiktiv historiefortælling. På den måde er der samtidig opstået en naturlig opdeling i genrer, hvor fotos og film følger fakta, mens tegning og collage anvendes til fiktion.

Fokus på klima og natur

Der er stort fokus på naturen i materialet, bl.a. i billedkunst, hvor eleverne kan samle blade og bark i skoven og lave frottage-tryk og dermed lave aftryk af naturen, og i et sommerfugleværksted arbejde med nogle af de arter af sommerfugle, som Uganda er så rigt på, i alle mulige former, farver og forskellige materialer, fortæller Michael Larsen, der er skrivende projektleder og underviser på lærerkurserne rundt om i landet.

- Det giver rigtig god mening i forhold til projektet, som jo handler meget om

træer, om at plante træer og sørge for at der ikke bliver fældet træer, så det er fedt at inddrage naturen og træernes betydning og udtryk i undervisningen. I materialet kan man også møde flere af Ugandas dyr, for eksempel den store Marabustork med det kæmpe vingefang. Den er ådselæder og lever både på landet og i byen, hvor den er med til at rydde op i biologisk affald omkring markederne lidt á la vores måger og duer, fortæller Michael Larsen.

- Vi genopliver også en aktivitet, vi havde med for nogle år siden, nemlig dyre-kort, hvor man kan dyste mod hinanden om hvor hurtigt dyrene kan løbe, hvor mange unger de får og den slags, lige som dengang man spillede med bil-kort, siger Michael Larsen og lægger til:

- I madkundskab prøver børnene at lave Uganda-mad, for eksempel en "Rolex", en omelet med tomat, som bliver rullet sammen med en chapata, altså en madpandekage, og som man får stukket i hånden ved små boder på gaden – sådan en særlig ugandisk streetfood specialitet.

Inspirationskurser i oktober 2024:

På kurset får lærerne en introduktion til projektet i Uganda og dette års analoge og digitale undervisningsmateriale samt inspiration til hvordan man konkret kan arbejde med det i undervisningen. På kurset kan man også opleve Anne Sofie Hammer fortælle om besøget i Uganda og arbejdet med at skrive årets elevbog. ■

Se mere om tid, sted og tilmelding på dit lokale CFUs hjemmeside

Lektiecafe på PLC

- hvor læring og generationer mødes

Af Charlotte Romvig Torp, lærer og skolebibliotekar på Frisholm Skole

Hver tirsdag breder der sig en særlig stemning af ro og fordybelse på skolebiblioteket, når tre frivillige kvindelige pensionister møder ind efter skoletid for at tage imod elever fra 3.- 6. klasse. Det har de nu gjort i 13 år, og det har været til uvurderlig glæde og gavn for utallige elever på Frisholm skole.

På en temadag på Kolding Statsbibliotek i 2009 hørte vi skolebibliotekarer på Frisholm Skole om muligheden for at søge lektiehjælpspuljen gennem Styrelsen for Bibliotek og Medier og Integrationsministeriet. Med stor iver sendte vi hurtigt en ansøgning og fik bevilget 30.000 kr. til hjælp til etablering af en lektiecafé på skolebiblioteket. Vi var ikke mindst inspireret af den betydning, som lektiehjælp har - især for tosprogede elever - og besluttede derfor at skabe et frirum til støtte og læring.

Vi ønskede at etablere lektiecafeen på skolebiblioteket for elever i 3.- 9.klasse. Lektiecafeen skulle være et åbent,

frivilligt tilbud til de af skolens elever, som havde brug for - og lyst til - at få hjælp til lektierne. I august blev tilbuddet præsenteret for eleverne fra 3.-9. klasse, på skolens intranet, i klasserne og på forældremøder. Midtjyllands Avis skrev også en artikel om skolens nye lektiecafé. Desuden blev der hængt plakater m.m. op på skolen og rundt om i vores by, Them, der ligger i den sydlige del af Silkeborg Kommune. Endelig lavede vi brochurer og satte annoncer i avisen, hvor vi søgte efter frivillige hjælpere. Tre lektiehjælpere meldte sig: En kvindelig pensioneret lærer, en pensioneret læge samt skolens forhenværende viceinspektør.

Lektiecafeen indrettede vi med små gruppeborde og hyggelige siddepuffer, så der var plads til mange børn uden at de forstyrrede hinanden. Der blev indkøbt it-udstyr, sådan at de elever, som havde brug for det, kunne få hjælp gennem it-kompenserende værktøjer. Vi afsatte fire lektioner pr. uge til lektiecafeen efter skoletid. Lektionerne lå på to ugedage, tirsdage fra 13.30-15.00 og torsdage 14.15-15.45. Der blev serveret vand, frugt og knækbrød.

Første år havde vi 270 besøg i lektiecafeen og både elever og lærere har været glade for ordningen. Der har

gavnet rigtig mange elever. I dag åbner lektiecafeen hver tirsdag, når de første elever har fri kl. 13.05 og lukker omkring 15.30. Der er ingen krav om tilmelding, så eleverne kan komme og gå som det passer ind i deres dag, da nogle har fritidsaktiviteter som også skal passes. Hver uge kommer 25-30 elever og der er både drenge og piger.

Et frirum på PLC

Lektiecafeen skal for eleverne være et frirum, hvor der er plads til både lektiehjælp, men også til hygge og socialt samvær. De tre pensionister har alle god tid til børnene, hvilket betyder, at de kan favne bredt. De kan hjælpe et barn, som har behov for faglig støtte til en opgave i fx dansk, matematik eller engelsk, men de har også tid til en snak, hvis et barn har det lidt svært og har brug for en lille "voksensnak". Skolens lærere kan også lave aftaler med lektiehjælperne om en fast læsetid til elever, som for eksempel har brug for at læse højt for en voksen. Lektiehjælperne sørger for, at der købes ind, så der kan serveres knækbrød og frugt til børnene, hvilket er meget populært. Ved højtider og særlige lejligheder udvides sortimentet med popcorn, en flødebolle eller et stykke slik.

Lisbeth Hessellund er en af de tre kvikke pensionister der med hjertevarme byder eleverne velkommen. Lisbeth fortæller, at hun hver uge glæder sig til at komme på "arbejde". Bare det at møde en flok glade børn, der helt frivilligt møder op i lektiecafeen uge efter uge, er rigtig dejligt. Hun fortæller også, at de sandelig også møder udfordringer i lektiecafeen, særligt inden for matematik. "Vi 'ældre' damer har jo i vores skoletid lært om addition og subtraktion på en helt anden måde end det, eleverne lærer i dag. Vi forsøger på bedste vis at sætte os ind i de metoder, der nu anvendes i matematikundervisningen, men det kan til tider give os et par ekstra grå hår," siger hun.

Bag stedet står skolebibliotekaren, undertegnede, som tovholder og sikrer at alting kører gnidningsfrit. De tre lektiehjælpere fortæller, at de føler sig meget velkomne på skolen og at de har et rigtig godt samarbejde hele vejen rundt. Det gælder også i forhold til skolens ledelse og flere af lærerne, som i høj grad bakker op om initiativet og har øje for dets værdi for elevernes trivsel og læring. På Frisholm Skole er lektiecaféen mere end bare et sted for skolearbejde; det er et sted hvor børnene har et frirum, og hvor de føler sig både set og hørt.

Her er altid hjælp at hente

At lektiecaféen er placeret på skolebiblioteket har en række betydningsfulde fordele. For det første udnytter vi den allerede eksisterende atmosfære, som eleverne er bekendt med fra deres ugentlige biblioteksbesøg, og bibliotekets små hyggelige og rolige arbejdsområder er med til at skabe en stemning, som indbyder til koncentration og læring. For det andet håber og tror vi også på at skolebiblioteket fremmer læselysten og nysgerrig-

heden hos eleverne, da de her har mulighed for at blive inspireret og finde information. Alt i alt skaber placeringen af lektiecaféen et gunstigt miljø for elevernes læring.

Alberte og Bjørk som går i 3. klasse fortæller, at de kommer i lektiecaféen fordi der er ro og tid til at lave lektier. "Det er også hyggeligt at være sammen med sine venner, og vi kan altid få hjælp. Derhjemme kan vi også få hjælp, men der ikke altid ro. Vi kunne faktisk godt tænke os at komme her flere gange om ugen, i hvert fald to gange. Vi laver mest matematik og læser."

Celine siger: "Jeg får ikke lavet mine opgaver i timerne, så derfor er det en rigtig god ide for mig at komme i lektiecaféen. Jeg har det fint nok med at komme i lektiecaféen, selvom det er en skal ting. Det er hyggeligt og så kan jeg blive færdig med mine opgaver i stedet for at jeg skal sidde med det derhjemme." En af drengene siger: "Jeg har ikke lyst til at komme i lektiecafé, men jeg ved jo at det hjælper. Man skal jo kunne læse

for at få et godt job." Og for Sofia, der må jonglere mellem skolearbejde og fritidsaktiviteter, er det en lettelse at vide, at der er et sted på skolen, hvor hun kan få den hjælp, hun har brug for, uden at føle sig presset af tid.

Det er ikke kun lektiehjælpen, der gør lektiecaféen til noget særligt, men også det sociale aspekt. Lektiecaféen et sted, hvor klassekammerater mødes og hjælper hinanden, hvor latteren fylder rummet mellem opgaverne, og hvor man kan nyde en velsmagende snack sammen.

For eleverne er det ikke bare en ekstra time på skolen; det er et fællesskab, der styrker dem både fagligt og socialt. Når man er sammen her, er man jo sammen efter skoletid og behøver ikke at lave legeaftaler og mødes hjemme hos hinanden. På Frisholm Skole er vi dybt taknemmelige for de tre kvindelige pensionisters dedikation til lektiecaféen, hvor de uge efter uge giver deres tid og kærlighed for at gøre en forskel i elevernes liv.

Elever laver avis til

Af Eline Mørch Jensen, redaktør

Det sidste års tid er avisen Solstrålen udkommet på Solvangskolen i Farum Furesø Kommune. En avis lavet af *elever til elever*. Initiativet er en del af skolens trivsels-indsats – og super populært!

Cirka hver anden måned bliver Maker-Space-lokalet på Solvangskolens PLC omdannet til en travl avisredaktion. Her samles skiftende hold af elever fra (især) mellemtrinet og ind imellem også udskolingen for at hive en hel dag ud af skoleskemaet for at lave avis og podcast.

Avisens motto er "Om livet på Solvangskolen skrevet af elever til elever", siger Camilla Kistrup, der er PLC-koordinator og lærer i det, der hedder børnemiljøet, dvs. 2.-5. klasse, og desuden tovholder på avisprojektet. Sammen med en kollega får hun en dag fri fra undervisning til at hjælpe eleverne med at komme i gang med og få en avis klar inden skoledagen er forbi. Avisen bliver lavet i Publisher og de fire sider printet ud i A2-format, som så kommer op at hænge som vægavis i skolens aula, hvor eleverne kan stå sammen og læse den.

- Og det er der rigtig, rigtig mange børn der gør! Vi sender også avisen ud som pdf på Aula til forældrene, men især dét at have den som vægavis virker rigtig godt, fortæller Camilla Kistrup.

Henvender avisen sig også til de voksne?

- Nej, målgruppen er børn. Og så er der selvfølgelig nogle der læser med ... På et tidspunkt ville vores inspektør gerne skrive en klumme i avisen, men det sagde vi "nej tak" til, for han kan komme til orde alle mulige andre steder. Hvis han skal være med i Solstrålen, er det fordi journalisterne selv vælger at interviewe ham – og det gør de nogle gange, tilføjer Camilla Kistrup.

Hun fortæller at det eneste krav til avisens indhold er, at det skal handle om skolen og være noget, de andre elever kan relatere til. Det har hun og hendes kollega besluttet, fordi avisen er tænkt som en fællesskabende aktivitet for skolens elever, som fordeler sig i tre spor fra 0. – 9. klasse:

Fællesskabende aktivitet

- I Solstrålen kan de små læse om hvad de store laver og omvendt. For eksempel har vi haft en artikel om at 0. klasserne vandt en Sikker Trafik-konkurrence, hvor borgmesteren kom på besøg med sin borgmesterkæde og der blev serveret lagkage. Der blev selvfølgelig også skrevet om det, da 8. klasserne vandt en volleyball-konkurrence og blev Danmarks mestre, lige som der blev skrevet om at vores 5. klasser lavede *Ronja Røverdatter* som teaterstykke, fortæller hun og fortsætter:

- Når redaktionen mødes, bruger vi den første times tid på at brainstorme for at finde på gode ideer. Det hele bliver skrevet op på en tavle, og så vælger vi de vigtigste historier ud og fordeler dem mellem børnene. Og så går de ellers i gang med at finde på spørgsmål. Vi er lige begyndt at bruge SkoleGBT til at hjælpe med at finde på spørgsmål, men som regel møder de selv op *fulde af ideer*.

Camilla Kistrup tilføjer at hendes kollega, lærervikaren Ole Wejse Svarrer, som hjælper eleverne med at lave avis, tilfældigvis er uddannet journalist:

- Det er også derfor avisen ser så flot ud - jeg ville ikke kunne gøre det lige så godt uden ham! Ole kan jo dét med at twist sproget og sætte artiklerne flot op med nogle overskrifter, der fanger. Forinden snakker vi med eleverne om, at man ikke skal tage "ja" eller "nej" for et svar, men blive ved med at spørge ind til, hvorfor folk mener, som de gør. Når de så har været ude og lave deres interviews, kommer de tilbage til PLC og skal prøve at skrive artikler, fortæller Camilla Kistrup.

Hun tilføjer, at hun og Ole ønsker at Solstrålen bliver et "ordentligt produkt", hvorfor de – sammen med børnene –

elever

går ind og redigerer og retter sproglige formuleringer og stavefejl.

- Så selv om eleverne endnu ikke er på så højt et skrivemæssigt niveau, må de altså godt kunne se, hvor man kan komme hen, siger Camilla Kistrup.

Det hele findes på PLC

På spørgsmålet om hvad det betyder at redaktionen holder til på PLC, er Camilla Kistrup ikke i tvivl:

- Det er jo hér vi har det hele! Alt det tekniske udstyr er samlet på PLC, vi har computere at skrive på, iPads til at tage billeder med og mikrofoner til at optage lyd med. Så det hele er lige ved hånden. Det samme gælder, hvis man ind imellem skal slå noget op i en bog.

Til hver avis producerer eleverne også en podcast, der får en qr-kode, som lægges op i avisen, så man kan downloade og lytte til den. De kan blandt andet handle om hemmelige rum på skolen, dvs. rum, hvor eleverne normalt ikke har deres gang, for eksempel reportager fra lærerværelset eller pedellens værksted i kælderen.

Ifølge Camilla Kistrup består redaktionen typisk af omkring 10 journalist-spiser, men hvem er det egentlig der melder sig, hvor stor er interessen og hvad får eleverne ud af at være med?

- På Solvangskolen prøver vi at lave nogle tilbud til de børn, som af den ene eller anden grund har svært ved at sidde stille eller bare være i klasserummet. Vi har et udvidet PLC, hvor der for eksempel er en lærer der tilbyder et akvarie-projekt til elever, der gerne vil passe fiskene i naturfagslokalet, eller hjælpe pedellen med at reparere møbler. Det er altså tilbud, som går på tværs af fag og klasser, og er en del af en trivselsindsats. På samme måde med avis-projektet. Men samtidig henvender avisen sig også til børn, som har brug for nogle andre – måske faglige - udfordringer end dem, de kan få med hinanden i klassefællesskabet.

Hvordan går de forskellige grupper af elever i spænd med hinanden i en avisredaktion?

- Det går faktisk fint, men vi er selvfølgelig også to voksne til kun 10 børn. Det er klasselæreren, der spørger i klassen og opfordrer elever til at melde sig og det er ret populært. Projektet har lige skulle sparkes i gang og vi har skulle finde vores vej i det, men det går bedre og bedre. Nogle elever har endda været med flere gange. Når jeg møder dem på gangene, spørger de tit "Hvornår skal vi lave avis igen?" Fortæller Camilla Kistrup og tilføjer:

- Dét at det er en hel dag ude af skemaet: og uden hjemmearbejde – det giver en rigtig god energi! Det betyder at de skal holde sig selv til ilden og så er de jo bare *megastolte*, når avisen udkommer. Stolte over at de har været med til at lave noget, der er så flot. Og så bliver de også taget alvorligt, deres ideer til hvad det kunne være interessant at lave historier om bliver lyttet til. Det giver selvtillid – og på sigt, håber vi selvfølgelig på, at de bliver bedre til at skrive og formulere sig.

Elever om hvad de får ud af at være med til at lave avis:

Sophie, 5a: "Det er sjovt at snakke med andre mennesker og interviewe dem."

Hans, 4b: "Jeg kan godt lide at skrive avis, fordi man får sit billede og navn med i avisen og fordi avisen kommer op at hænge på skolen."

David, 4b: "Jeg lærer folk på hele skolen at kende, når jeg interviewer dem. Det er spændende at finde på interessante historier om skolen. Processen i at vi kommer fra at brainstorme ideer til at skrive første udkast af historien til det færdige produkt, kan jeg godt lide."

Filippa, 4b: "Det er fedt at høre om hvad der foregår i andre klasser. Det sjovt at interviewe folk og høre forskellige synsvinkler om en sag."

En gylletank fuld

LæringsCentret

14

Nr. 3

maj 2024

Af Eline Mørch Jensen, redaktør

Rammerne for den pædagogiske og kreative udfoldelse på PLC i Gylletanken på Midtbyskolen i Vejle er der allerede, men skoleudvikling tager tid, hvis den skal lykkes og alle skal være med.

Lad mig begynde med en indrømmelse: Da jeg tog afsted for at besøge Gylletanken på Midtbyskolen, troede jeg faktisk at det var en ombygget gylletank, jeg skulle "gå ombord i", ikke en indbydende og organisk murstensbygning, hvis form er fuld af kringelkroge og mest af alt giver associationer til et sneglehus.

Så meget for min research, men jeg havde altså ikke haft fantasi til at forestille mig at navnet "Gylletanken" bare var et kærligt øgenavn. Heldigvis kendte jeg dog mere til tankerne bag stedet, og det var netop dem, der bragte mig på de kanter, så jeg med egne øjne kunne se, hvor langt man var kommet med at skabe et PLC, der skulle udgøre skolens pædagogiske og kreative kraftcenter. Det korte svar må være at de er på vej, men ikke på plads.

Først lidt historie: Gylletanken blev indviet helt tilbage i 2002 af selveste Dronning Margrethe II. De i alt 1000 kvadratmeter indeholder en multisal med højt til loftet, mange små og store rum, gange og gennemgangsarealer, broer og trapper, som det er nemt at fare vild i, og er beliggende midt i skolegården i Midtbyskolen, tidligere Damhavens Skole. En rund bygning med et behageligt indeklima, masser af lys og en fin akustik.

Den oprindelige ide bag Gylletanken var at skabe rammerne for en tværfaglig, eksperimenterende og fantasiudviklende undervisning, hvor lærerne "skal lege viden og handlekraft ind i eleverne", som det hed i projektbeskrivelsen. Med tilbygningen ville man gerne gøre op med skolens små og firkantede klasseværelser og faglokaler. Bag byggeriet stod arkitekttegnerstuen Crone & Duedahl. Gylletanken skulle altså ikke bare se godt ud, men også danne rammen om en ny måde at lære på.

Et (lidt for) fornemt lager

Ifølge skoleleder Henrik Fenger Lynggaard har mange mennesker villet meget forskelligt med Gylletanken gennem årene, og der er blevet tænkt mange tanker om hvilken rolle den skulle udfylde – til undervisning, fordybelse, møder, gruppearbejde, højtlesning og kreativ udfoldelse. På samme måde har skiftende PLC-medarbejdere haft forskellige syn på hvordan skolebibliotek og bogsamling skulle indgå som en levende del af det samlede PLC, hvorfor retningen har været "lidt frem og tilbage". Men nu er der kommet andre boller på suppen.

- Vi er i fuld gang med at finde ud af, hvad vi vil med alle vore kvadratmeter, for som det er nu bruger vi faktisk halvdelen af dem på lagerplads, og det var jo ikke dét, der var meningen, siger Henrik Fenger Lynggaard, som tager imod og viser rundt sammen med Mie Ammitzbøll, der er lærer og bibliotekar og ansvarlig for skolebiblioteket, samt Tina Vestergaard, der er PLC-koordinator, og som støder

Henrik Fenger Lynggaard og Mie Ammitzbøll fotograferet midt i PLC

d af muligheder

til selskabet lidt hen ad vejen. Mens vi bevæger os rundt i bygningen, fortæller de begejstret om de nye spændende tanker, de gør sig om PLC's rolle:

- Vi vil gerne have at skolebiblioteket, som vi kender det, bliver i bygningen, men derudover vil vi gerne rykke fablab herover og skabe flere kreative værksteder, sådan som det oprindelig er

bygget til – og dermed skabe grobund for læring *på en anden måde*, fortæller Henrik Fenger Lynggaard og tilføjer:

- Billedkunst og Håndværk & design er her allerede, men tanken er at samle et kreativt kraftcenter, også for vores store elever, som går på Strandgade, så de kan komme her og bruge alle faciliteterne. Der er tre kilometer mellem skolerne, så

det tager dem en halv time at gå herhen. Det er helt fint – de går og cykler også til idræt i DGI-Huset. Og vores PLC skal være et fagligt kraftcenter for alle.

Henrik Fenger Lynggaard stiller sig midt på gulvet i multisalen, som i dag huser skolebiblioteket. Netop hér skulle akustikken være allerbedst, og alle burde kunne høre én, lige som i et amfiteater.

Spiller børnene teater og koncerter herinde – det må også være godt til fællessang og musikundervisning?

- Det har også været tanken, ved jeg, faktisk har der været musiklokale her, hvor man kan åbne og lukke af med skydedøre. Men desværre bliver det ikke længere brugt på den måde, ikke mens jeg har været leder i hvert fald,

fortæller Henrik Fenger Lynggaard. Og dét har han været i knap tre år.

Har du nogen ide om hvorfor?

- Nja, men jeg kan da have en forestilling om det ... Når gode ideer møder en bestemt kultur, en bestemt måde at se verden på, så er det ikke altid lige nemt at trænge igennem. Min søn går oppe på Petersmindeskolen, hvor de fik lavet et musiklokale næsten lige til det her, men de har også taget deres gamle musiklokale i brug igen ... Så der noget med at man i skoleverdenen gerne vil have tingene som de plejer at være, ikke? Det tror jeg i hvert fald, siger Henrik Fenger Lynggaard og lægger til:

- Som det er nu, bliver Gylletanken ikke brugt så meget, som vi godt kunne tænke os. Vi har de her 1000 kvadratmeter, som kan bruges til virkelig mange spændende ting, men det sker ikke af sig selv ...

Bemandet PLC

Da jeg ankom lidt for tidligt til rundvisningen, forsøgte jeg gå ind for at smugkigge i Gylletanken, men mødte en låst dør. Kunne det tænkes at dét at bygningen ligger så flot og indbydende, men dog aflåst, midt i skolegården, har en betydning for hvor integreret en del Gylletanken er i skolens liv?

Det mener Henrik Fenger Lynggaard ikke. Han oplever at der er mange børn der kommer for at låne bøger og arbejde på PLC og fremhæver desuden at alle lærere har en nøgle til at komme ind, som de kan bruge når de vil, lige som bygningen lægger hus til diverse andre aktiviteter, eksempelvis et forældrekursus to gange ►

C - mens Tina Vestergaard var ude og rende ...

om ugen og også Byrådet har endda holdt et af deres møder i multisalen.

- Dét, jeg somme tider hører, er, at Gylletanken ikke fysisk hænger sammen med resten af skolen. Hvis der var en gang, hvor man kunne gå herover, tror jeg det ville blive brugt på en anden måde. Man skal jo udenfor, man skal have sko på for at komme herover, og hvad med bøgerne hvis det regner ... Så der er altså noget med den der fysiske adskillelse, der spænder ben for brugen af den.

Men hvad hjælper det eleverne, hvis alle døre mellem Gylletanken og skolegården er låst?

- Altså, hoveddøren er jo låst op, når jeg er her. Det er som regel det første, jeg gør, når jeg møder, og jeg forsøger også at lægge så meget tid på skolebiblioteket som muligt, siger Mie Ammitzbøll.

Så her er åbent, når PLC er bemandet, hvor tit er det?

- Om mandagen er der åbent hele dagen, for dér har jeg alle mine timer herovre, den dag er der faktisk run på fra 8 til 14.

Men ja, vi ligger lidt isoleret fra resten af skolen ... Hvis nu for eksempel skolebiblioteket lå oppe i skolens festsal, ville der jo være folk i lokalerne omkring, og så ville det være mere naturligt at der altid var åbent, for så ville der jo være mere liv, mener Mie Ammitzbøll.

Liv skaber liv

For at skabe mere liv i Gylletanken arbejdes der pt. på at åbne mere op for at ressourcepersoner og vejledere, bl.a. læse- og AKT-vejledere, holder møder og forbereder sig i bygningen, lige som også skolepsykologen har fået et kontor øverst oppe - i himmelrummet, som lokalet er blevet døbt.

Selv om børnene ikke har lov til at være i Gylletanken uden at være i selskab med en voksen, er der dog pænt med besøgende på denne torsdag, hvor klokken nærmer sig spisefrikvarteret kl. 12. Udover at prioritere at lægge mest mulig af sin tid på PLC, har Mie Ammitzbøll nemlig åbnet op for at de elever, der trænger til at tilbringe pausen i mere rolige omgivelser kan komme og slå sig ned på skolebiblioteket, hvor der er en

voksen til stede i spisefrikvarteret.

- Derudover har alle fra 0. til 6. klasse bibliotekstimer på PLC, også K-klasserne, altså kompetence-klasserne, som er vores specialklasser, hvor børnene kommer over og finder sig en pude at sidde på og jeg læser højt for dem. Resten af tiden hjælper og vejleder jeg både elever og kolleger, som har brug for materialer, og her er mange gode til i forvejen at skrive til mig, for at efterlyse en bog, hvis de skal arbejde med et særligt emne. Andre kommer bare herover, så vi kan hjælpes ad med at finde det, de har brug for - og hvis der er noget, vi ikke har, bestiller jeg det hjem, siger Mie Ammitzbøll.

Hun fortæller at eleverne også bruger PLC som arbejdsplads, hvis de for eksempel har emneuge. Mie hænger en seddel op, så alle kan se hvornår der er ledigt og booke en plads, eller de kommer spontant forbi og finder et hjørne, hvor de kan sidde og arbejde i grupper, ofte også på puder på gulvet, da skolebiblioteket er skofrit og der er varme i gulvet.

Så din rolle er en traditionel skolebibliotekar-rolle?

- Ja, selvom jeg egentlig er folkebibliotekar, men jeg har dog taget nogle supplerende PLC-kurser i København, før jeg rykkede herover. Desuden er jeg uddannet lærer og underviser i K-klasse.

Det skal vokse op nedefra

Nu er Mie Ammitzbøll og Henrik Fenger Lynggaard forholdsvis "unge i gårde" på Midtbykskolen, men det kan måske godt undre hvorfor det ikke er lykkedes at få udnyttet Gylletanken lidt bedre – bygningen har jo trods alt stået færdig i 22 år. Jeg kan derfor ikke lade være med at spørge Henrik Fenger Lynggaard om hvorfor han ikke bare siger "*Kom nu, lad os flytte alle kreative kræfter ind i Gylletanken og komme i gang?*"

- Jo, men så flytter vi jo bare faglokalerne herover uden at snakke om hvad vi gerne vil med det. Intet er jo nemmere end at flytte dem, det svære er jo at finde ud af hvad vi sammen kan gøre. Det er en helt anden proces, mener Henrik Fenger Lynggaard og tilføjer:

- Som sagt har der ikke manglet ideer, men det skal også være virksomt og vi skal have alle med – vi har jo også ressourcepersoner inde i fablab for eksempel, som er med i den her proces. Hvis jeg bare sagde "lad os flytte fablab herover" og Henrik og Jan så havde nogle timer der, Mie havde nogle bibliotekstimer eller billedkunst og håndværk og design havde nogle timer i deres værksteder, så er vi jo tilbage til faglokalerne. Men det er jo det didaktiske og pædagogiske *bag ved* faglokalerne, der er interessant:

- Skal vi forandre undervisningsformen, tager det tid! Hvis vi skal have medarbejderne til at gøre noget andet end det, de plejer, er det ikke nok at flytte lokale.

Processen omkring det, han kalder for "transformationen af PLC" drives af flere arbejdsgrupper, hvoraf en arbejder med udviklingen af teknologiforståelse, en anden med det didaktiske, og hvor både ledelse, vejledere, ressourcepersoner og repræsentanter fra Specialafdelingen og

SFO er med, mens Tina Vestergaard står for at koordinere samarbejdet:

- Det er en spændende proces, vi står i. Henrik har som en forholdsvis ny skoleleder bragt nogle nye ideer til bordet, som også hænger godt sammen med de nye tanker i Bekendtgørelsen om PLC. Gylletanken har selvfølgelig hele tiden været i brug, vi står for eksempel lige nu i det naturfaglige lokale, men vi har jo også et fint fablab, som ligger et andet sted på skolen. Med det nye perspektiv bliver det naturligt at samle det hele under ét tag, så vi kan vist få nye måder at lære på og alt det vi gerne vil understøtte eleverne i, siger Tina Vestergaard og lægger til:

- Derfor giver det også rigtig god mening at have fokus på det fysiske PLC og hvordan vi kan udbygge PLC's rammer og udvide dets muligheder. Før tænkte vi PLC som en del af den traditionelle undervisning, nu oplever vi at alle bygningens lokaler kan komme i spil for at skabe et anderledes læringsmiljø. ■

Fra depot til skolens saml

Af Inger Reimers Overbeck, bestyrelsesmedlem Plcf Sønderjylland

I dag er skolebiblioteket på Søgård Friskole, i en lille landsby 8 km fra den dansk-tyske grænse, nyt og helt anderledes end i sommeren 2022, hvor det gav flashback til engang i 70'erne.

Reolerne var fyldt med bøger fra en svunden tid og mange af dem kunne man ikke nå og slet ikke få fat på, dels fordi de stod så tæt på hylderne og nogle var helt oppe i to meters højde. Umiddelbart var der ikke ret meget system i placeringen af bøgerne og biblioteket rummede stadig et levn fra dengang det også

havde fungeret som folkebibliotek i lokalsamfundet - dengang skolen var en folkeskole for over tyve år siden. Udlåns-systemet var bibliomatik med disketter til sikkerhedskopiering. Og skolebiblioteket var bemandet af en pædagogisk medarbejder, som havde nogle få timer til at bestille materialer og sørge for udlån til eleverne.

En dag, kort efter min ansættelse, bankede jeg på skolelederens dør, efter at have set skolens bibliotek. Heldigvis var lederen helt med på, at det skulle opdateres. Vi involverede de øvrige ansatte, og sammen med dem gik vi på jagt efter en anden placering. Vi fandt hurtigt ud af, at lokalet, hvor vores ældste årgange holdt til, var velegnet. Lokalet var oprindeligt to klasselokaler, som er slået sammen til et, med udgang til vores

fælles legeområde og placeret midt imellem gangen, hvor ældste-holdene er og gangen, hvor mellemtrin og indskoling er. Alt i alt en perfekt placering. I dagene op til påsken 2023, hvor eleverne havde ferie, tog vi fat og flyttede hele skolebiblioteket. Vi begyndte med et stort sorteringsarbejde. Vores bestyrelsesformand havde en trailer og kørte mange læs bøger og materialer på genbrugsstationen. Der blev grovsorteret. Mange gode bøger til voksne fra 50'erne, 60'erne, 70'erne og op til vores tid blev sendt på pension. Bøger som ikke appellerer til moderne børns læsning.

I kælderen fandt vi reoler, som var lidt lettere end stålreolerne, og andre møbler, der kunne bruges. Vi fik lavet en ublikumsopstilling af vores mobile sceneelementer, så rummet kunne bruges til fælles-

ingssted

samlinger og morgensang. Bøgerne blev sorteret i kasser efter emner og letlæsningsbøger efter sværhedsgrad. Fagbiblioteket gennemgik den voldsomste sortering og fik sin egen placering efter decimalklassetal, hvor de før stod blandet sammen. Vi fik forsiderne frem på mange af bøgerne og luft på hylderne. Vi blev enige om, at bibliomatik også måtte på pension, da skolen ikke har økonomi til at føre det up to date. Vores bibliotek beror derfor i stedet på tillid i forhold til udlån. (Det var eleverne dog ikke begejstrede for, da de elskede at bibbe bøger ind.)

Ingers indkøbsnet

I dag har vi et skolebibliotek, som eleverne i dén grad har taget til sig. Der er *altid* elever i rummet, som sidder og arbejder. Rummet bliver hver dag brugt til samling og er i det hele taget med til at forene alle skolens elever. Vi har fået faste udlånstider til indskolingen og mellemtrinnet, hvor jeg som skolebibliotekar formidler nye bøger og min viden om børnelitteratur. Vi får rigtig mange donationer af børnebøger og køber mange bøger secondhand. Jeg har undervisningsfri hver onsdag og bruger gerne dagen på at skaffe nye titler. Jeg har indført begrebet "Ingers indkøbsnet" for indskoling og mellemtrin, hvor jeg fortæller om alle de bøger, jeg har fået fingrene i.

Vi har i alt 80 elever på skolen, så jeg

har et rimelig godt overblik over deres forskellige interesser, og der er ikke noget så godt, som at finde en bog, man lige ved, hvem modtageren er til. Vi har abonnement på e-Reolen Go, hvilket er et stort aktiv for vores elever. Der er langt til de nærmeste folkebiblioteker og vores elever er derfor ikke faste brugere af dem, men jeg har nu fået etableret et samarbejde med folkebiblioteket i Aabenraa og udnytter enhver lejlighed til at få vores elever derind.

Personligt nyder jeg godt af at være med i et velfungerende netværk med kommunens skolebibliotekarer og konsulenter, selvom jeg jo er ansat på en friskole. Jeg er med andre ord Mrs X på møder og kan på den måde holde mig opdateret. Min leder giver mig desuden mulighed for at deltage i konferencer og bogmesser, hvilket er en nødvendighed, når man ikke er en del af et netværk.

I den kommende tid vil jeg arbejde videre med at udvikle biblioteket. Nu hvor vi har fået rammerne forbedret, er det især indholdssiden, jeg vil tage fat i. Vi skal have gang i månedens forfatter, læsebogklub for mellemtrinnet, booktasting for ældsteholdet og løbende udstillinger med elevernes produkter og meget andet. Vi har godt gang i læselysten og skal også videreudvikle på dén. ■

Mød de levende døde

Af Eline Mørch Jensen, redaktør

Betagende og medrivende udstilling om de gamle egypteres forestilling om livet og efterlivet – kan opleves på Moesgaard Museum frem til 18. august 2024. Og netop *oplevelsen* er i centrum.

Udstillinger om oldtidens Egypten har ofte fokus på døden og gravkamrene i pyramiderne, men med *Egypten – Besat af livet* formår Moesgaard Museum at give et fascinerende indblik i en kultur, med hovedvægten på den faraoniske periode omkring bronze- og jernalderen ca. 2600-700 f.Kr., som elskede og dyrkede livet hele vejen ind i døden.

Meningen med at omdanne de døde til mumier var at transformere dem til efterlivets gud Osiris, sådan at de kunne bevæge sig fra de levendes verden mod graven og videre gennem underverdenen for til sidst at opnå det evige efterliv. Hos de gamle egyptere er mumien altså både en person, en guddom og en genstand, som kan bygge bro mellem det levende og det døde, personen og universet, og på udstillingen kan man følge med på denne rejse lige fra det øjeblik, hvor den døde udånder, til balsameringen og den videre færd mod dødekongen Osiris' kongsgård.

Balsameringen strakte sig over 60 dage og bestod af komplicerede medicinske og religiøse regler, der nøje skulle følges. Det ved man fra manualer, som er blevet fundet i balsamerings-værksteder, hvoraf en af de ældste kan ses på udstillingen. Denne manual har været skåret i stykker og er nu blevet samlet af forskellige papyrusdele, dels fra den oldegyptiske samling på Glyptoteket, dels fra samlingen i Louvre i Paris, og er siden blevet oversat af den danske egyptolog Sofie Schøidt.

Heraf fremgår det blandt andet at den dødes hjerte skulle vejes på en vægt, så det kunne afgøres om han var værdig til at fortsætte rejsen. For at overleve i

Her ses Padimut, der var en af de mest magtfulde tempelpræster i Luxor. Padimuts kiste er formet som Osiris med indhyllt krop, buet gudeskæg, kongehovedklæde og gylden hud. På kistens indre og ydre er der malet billeder, symboler og ritualtekster, der forbinder Padimut med guderne og naturens cyklus. Padimuts kiste er udstillet på *Egypten – Besat af livet*.

evigheden skulle den døde gennemgå en række ritualer. Jo flere ritualer, jo bedre var chancen for at opnå evigt liv. Men for at komme så langt, fik man en dødebog – en papyrusrulle med magiske besværgelser og ritualer – med sig i kisten. Dødebogen skulle hjælpe den døde med at overvinde de mange udfordringer på dødsrejsen og derigennem sikre den

døde genfødsel og evigt liv i efterlivet, hvor den ultimative opgave var at hjælpe guderne med at opretholde verdens orden.

Balsamering af en dukke

Besøgende skoleklasser kan opleve en rekonstruktion af en mumificering, hvor en læderdukke i naturlig størrelse gøres

klar til balsamering og siden omvikles med stofbaner, komplet med fjernelse af organer og indvolde, som præserves og opbevares i såkaldte kanope-krukker.

Som en særlig sanseoplevelse kan børnene stikke næsen i en 3500 år gammel balsameringsduft, som forskere har rekonstrueret ud fra duftnoterne fra den olie, som blev anvendt ved mumificeringen af en højtstående egyptisk kvinde, som var amme for Farao Amenhotep II. Dog råder museet kun over en dukke, da den er både kostbar og vanskelig at fremstille og skal holde til mange fremvisninger, hvorfor det ikke er eleverne selv, der står for "balsameringen", men museets undervisningsformidlere.

Anders Vogt Norup er formidlingsinspektør og viser mig rundt i udstillingen, mens han fortæller om hvad man kan se og opleve, og giver en kort introduktion til dødsguden Osiris:

- Ægte egyptologer kalder det faktisk ikke mumificering, men osirifisering, for det er Osiris du bliver til som mumie, og du får også hans navn som tilnavn. For egypterne er dødsriget et *nice* sted, du gerne vil til, ikke et træls sted. Det er lidt omvendt af alt det vi kender – lige fra den nordiske mytologi til den græske, siger Anders Vogt Norup og uddyber:

- Hvis vi tager de nordiske guder, har vi jo Hel, som er gudinde for døden og herskerinde i dødsriget. I græsk mytologi har vi Hades – og han er også ret træls! Men Osiris er *god* og en *helt*, for det er jo ham der sørger for at Nilen går over sine brædder, at ørkenen holdes stangen og cyklussen holdes i gang – og så er han også far til den første farao.

Sanselige oplevelser

Skoleklasserne kan komme helt tæt på alle faserne af en balsamering. De lærer om hvilke amuletter, der blandt andet forestiller scarabæer og slanger, man kan få med sig i graven, hvilke riter, besværgelser og salmer der hører til, og om hvordan balsamøren – eller hvis man er rig *et helt hold* af balsamører – tilser liget hver fjerde dag for at kontrollere at saltningprocessen er i orden og smører huden ind i salver ifølge alle manualens forskellige forskrifter.

- Jo flere amuletter, desto bedre, for så har du større chance for at klare de prøver og farer, du møder på din vej gennem underverdenen. Så jo rigere du er, jo flere amuletter får du med dig, fortæller Anders Vogt Norup. Han tilføjer at de fleste mumier blev pakket ind i genbrugstekstil, mens de rige til gengæld fik nyt solbleget linned, og på den måde er der hele vejen igennem små og store gradsforskelle ... Noget ved man fra fund i udgravninger, mens andet fremgår af manualerne. Her står der dog ikke noget om hvordan man fortager snittet i brystet, hvorfra organerne skal fjernes. Den del af processen er nemlig tabu – for man skærer jo ikke i et levende menneske, vel?

Anders Vogt Norup er fuld af alle den slags interessante detaljer, som er med til at forøge oplevelsen og indlevelsen hos de besøgende (elever).

- Når oplevelsen er så central for vores formidling, er det fordi vi vil gerne have at børnene skal *mærke* hvordan det var. Omvendt skal vi så også være klar til at træde et skridt tilbage og sige "Det og det er noget vi *går ud fra*, men netop dét er noget, vi faktisk ved er rigtigt." Derfor valgte vi for eksempel *ikke* at bruge den maske, som balsamøren bærer, når vi gennemgår balsameringen i undervisningssituationen. Vi er jo netop formidlere, *vi gør det ikke rigtigt*, så derfor ►

Mumiedukken kaldes for Hunéfer. Det er en afskrift af Hunéfers dødebog, som man har fundet, der hænger på væggen ovenover. Man har desværre ikke fundet Hunéfers mumie, men ifølge Anders Vogt Norup er den rekonstruktion der udføres på dukken et meget kvalificeret bud på hvordan det kunne være foregået.

holder vi fast i den fine adskillelse mellem ethos og pathos, forklarer Anders Vogt Norup.

Alle er smukke i efterlivet

Hvor gamle blev egypterne egentlig – eller hvis vi skal blive i deres opfattelse af liv og efterliv – hvor længe var de i de levendes verden? I udstillingen indgår en mere end 2000 år gammel mumie af en kvinde, som ifølge røntgenundersøgelser var 25-30 år gammel og havde født flere børn, inden hun døde under en børnefødsel. Mumien er udlånt af Museo Archeologico Nazionale i Firenze.

Hvad var gennemsnitsalderen i det gamle Egypten – selvom om den vel ændrede sig i løbet af de 3000 år ...

- Ja, dels ændrede den sig måske, men jeg tør nu heller ikke komme med et præcist bud på et tal – for det giver nemt et forkert billede. Jeg vil skyde på at gennemsnitsalderen lå mellem 30 og 40 år, men kvinderne trækker den ned, fordi mange døde under fødsler. Der var også egyptere som blev 70 år, men dét der især trækker gennemsnitsalderen ned, er spædbørnene, på grund af den høje dødelighed, siger Anders Vogt Norup.

Vi bevæger os videre rundt i udstillingen og betragter montere med smykker, amuletter, en mumificeret hund og sågar en falk, som de levende døde fik med sig i de klippeskårne grave langs Nildalen. De gamle faraoner omgav sig også med kostbare møbler, som de tog med sig i graven, og udstillingen rummer en fin samling af små møbelkopier, som er tro

kopier af de smukke møbler, man har fundet i gravkamrene. Miniaturemøblerne er bygget af Dan Svarth, som er arkitekt og forhenværende lektor ved Kunstakademiets Arkitektskole i København.

I udstillingen findes også et gravkammer, som museets håndværkere har rekonstrueret, som er en 1:1 kopi af Sennedjems grav. Sennedjem var en af faraoens højststående embedsmænd, og på væggene er farvestrålende vægmalerier – blandt andet af et kort, så den døde ikke skulle fare vild, men via stjernerne kunne finde vej til efterlivet.

- Sennedjem selv er afbilledet flere steder i en stærkt idealiseret udgave, muskuløs og med sort paryk over det korte hår, så noget tyder på at det er hans instagrabillede, der her er blevet lagt op. Alle er jo smukke i dødsriget, alle er unge og der er ingen sygdom. Det hele minder meget om vores verden, alting er bare bedre. Prøv engang at se dadlerne, de er jo på størrelse med

knytnæver! Det er dér, du gerne vil hen, men du skal altså først igennem alle de her prøver, siger Anders Vogt Norup.

Den evige cyklus

Han fortæller at "det smarte" ved udsmykningen i egypternes gravkamre var, at alle billederne kunne blive levende. Så hvis det nu skulle ske, at nogen glemte at give deres forfædre mad, havde de alt – lækker mad, møbler, tøj, spejle, smykker og hvad de ellers kunne få brug for – med sig.

- Gravkammeret er godt nok forsegle og befinder sig 30 meter under jorden, så dem der kommer med mad, lægger den oppe på landjorden, hvor den dødes sjæl – *ba* - kan flyve hen og forsyne sig. Når familien kommer med mad og drikke, skal de endelig huske at sige den dødes navn mange gange for at holde ham i live. Men igen: Hvis du er rig, kan du også få dig en abonnementsordning, hvor et helt præsteskab kommer og synger ved din grav flere gange om dagen. Du kan være virkelig rig og have dit eget gravkammer, ellers kan det være, at du er nødt til at få en deleordning ...

Anders Vogt Norup peger på endnu et spændende aspekt ved vægmalerierne i Sennedjems grav, nemlig at han går og pløjer og høster i marken, selvom han aldrig har været bonde i levende live:

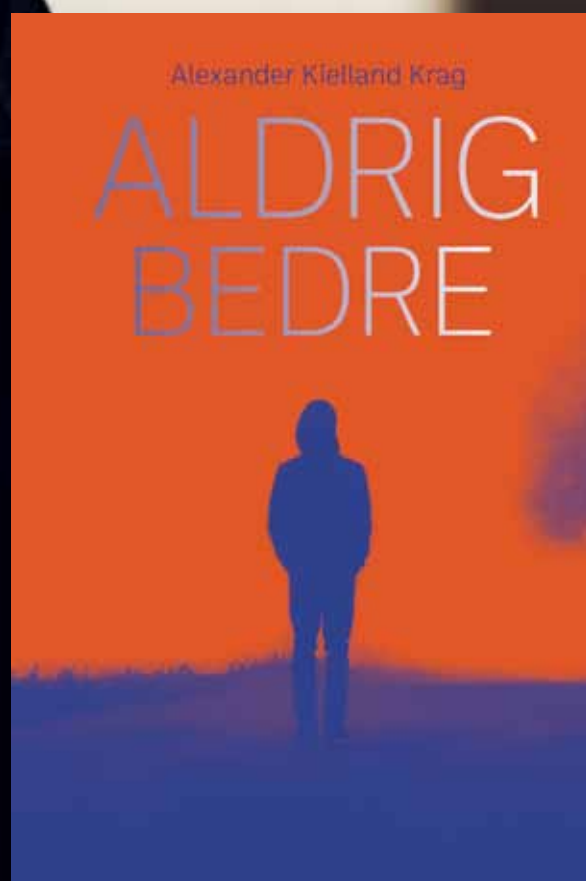
- Alligevel *knokler* han afsted! Men når man nu skal opfinde sit eget efterliv, hvorfor så knokle så hårdt? Her er igen en modsætning til vores kultur, hvor vi har det med at tænke døden som den store pension, hvor vi skal i paradys og slappe af. Hvorfor fortsætter han så med at høste i efterlivet? Jo, fordi guderne og alle de døde skal have mad, fordi de i *al evighed* skal slås mod dæmoner og monstre, der er ude på at sluger solen hver nat, svarer han selv, inden han lægger til:

- Dét skal de sørge for ikke sker - for de levendes skyld. Og samtidig skal menneskene oppe i de levendes verden holde forfædrene i live, ved at huske dem, gentage deres navne og give dem mad. På dén måde indgår de i en evig cyklus, som skal passes og holdes i gang så verden består. Egypterne *var* virkelig besatte af det evige liv.

Læs mere og se også de informative videoer om Egypten – Besat af livet på Moesgaardmuseum.dk

NY STÆRK UNGDOMSROMAN af Alexander Kielland Krag

SOM DET VAR FØR
KÅRET TIL
ÅRETS BEDSTE
UNGDOMSBOG
2022 i NORGE

Klimaet kalder på kreative løsninger

Af Hanne Voldborg Andersen, National Koordinator for FabLab@SCHOOLdk

Elever designer løsninger til reduktion af CO₂ i FabLab KlimaLab.

Klimaforandringer og CO₂-udledning kan være et komplekst emne at forstå for såvel børn som voksne, men uden forståelse for klimamæssige sammenhænge bliver vi skræmte og ikke-oplyste. Vi har derfor brug for

klimaundervisning, som giver eleverne en forståelse for udfordringer og handlemuligheder, men også stimulerer dem til at være nysgerrige og undersøgende i forhold til nye mulige løsninger.

Som inspiration til sådan en klimaundervisning har FabLab@SCHOOLdk udviklet ni undervisningsforløb med reduktion af CO₂ som overordnet tema til brug i indskoling, mellemtrin eller udskoling. Her kan eleverne fordybe sig i klimamæssige udfordringer i forhold til transport, affald, fødevarer eller

energi. I alle forløb designer eleverne mulige løsningsforslag og inddrager teknologier i designproces eller løsning.

Alle forløb tager udgangspunkt i virkelighedsnære klimaudfordringer og giver eleverne mulighed for at arbejde med globale klimaudfordringer i en lokal kontekst. Der inddrages lokale data i designprocessen, men forløbene kan nemt tilpasses andre målgrupper og kontekster.

Det er et mål for undervisningsfor-

løbene, at eleverne udvikler viden om og forståelse for klimaudfordringerne på en måde, der efterlader dem med konkrete handlemuligheder i egen hverdag. Det er ligeledes et mål, at forløbene bidrager til at fremme elevers udvikling af science kapital og giver dem forståelse for samspillet mellem natur, teknologi og menneske - herunder relaterede etiske og samfundsmæssige problemstillinger. Gennem forløbene bliver eleverne bevidste om konkrete CO²-reducerende handlinger, som kan udføres af individ, fællesskab eller samfund. Handlingerne kan bestå af teknologiske løsninger, adfærdsændringer eller politiske beslutninger.

Forløbene er udviklet med støtte fra Villum Fondens Klimaindsats, som ønskede at udvikle ny viden om inspirerende, fokuseret og effektiv klimaundervisning med fokus på CO²-reduktion. De ni undervisningsforløb er udviklet, afprøvet og evalueret i et tværkommunalt samarbejde mellem naturfagskonsulenter og FabLab-undervisere fra Kolding, Middelfart, Silkeborg og Vejle Kommune samt lærere fra Eltang Skole, Hyllehøjsskolen, Sejs Skole og Egtved Skole. Til alle forløb er der udarbejdet en selvstændig forløbsbeskrivelse med tilhørende materialeoversigt og arbejdsark. Alt kan frit downloades på www.fablabatschool.dk/klimalab/. Her findes også links til andre relevante ressourcer.

Forløbet 'Fremtidens cyklist' er et forløb i indskolingen, hvor nudging, cykler og transport er omdrejningspunktet. Eleverne arbejder med CO²-reduktion i egen hverdag. I forløbet får de fokus på transport og vaner, der kan nedbringe elevens CO²-aftryk. Med afsæt i viden om CO²-udledning skal eleverne skabe fremtidens transportmidler ud fra egne design-idéer og ved brug af forskellige materialer.

Forløbet 'Affaldssortering og CO²-besparelse' er udviklet til 4. årgang og har fokus på at opnå en CO²-besparelse gennem adfærdsændring i forhold til affaldssortering. Eleverne skal designe en udstilling, som viser hvordan affaldsreduktion og

genanvendelse af forskellige affaldstyper kan bidrage til at reducere CO²-aftrykket. Eleverne arbejder i en designproces, som går fra undersøgelse og idéudvikling til planlægning og formidling af viden om affald og CO²-reduktion. Til formidlingen skaber eleverne interaktive og auditive elementer gennem blokprogrammering og digital bearbejdning af lyd.

Forløbet 'Plantevægge' er målrettet 4.-6. årgang og har fokus på, hvordan vertikalt beplantede arealer i byer kan bidrage til nedkøling, øget biodiversitet og forskønne det fysiske miljø. Eleverne arbejder med CO²-kredsløbet, vertikal dyrkning, design af plantevæg, genanvendelse af materialer, kodning af automatvanding, måling og digital registrering. Eleverne lærer om CO²-kredsløbet gennem et fælles forsøg med digital måling af ilt, CO², temperatur og lys i et lukket miljø. De får erfaringer med transpiration ved måling af temperatur på planter.

De tre forløb 'Vækstsystemer og bæredygtig emballage', 'Dyrkning af planter med teknologi' og 'Ponicsystemer og lokal dyrkning af planter' arbejder alle med klima og bæredygtighed lokalt på skolen. Eleverne udvikler løsninger på skolens og madkundskabslærernes udfordring med at få råvarerne så tæt på som muligt. Forløbene lægger op til designprocesser i flere omgange og af forskellige produkter. 'Dyrkning af planter med teknologi' er et fælles undervisningsforløb for 4. og 8. årgang, hvor eleverne samarbejder og udveksler opgaver og løsninger gennem arbejdet med forløbet. 'Ponicsystemer og lokal dyrkning af planter' er et selvstændigt undervisningsforløb målrettet 8. årgang. Her arbejder eleverne med hele eller dele af det fælles forløb.

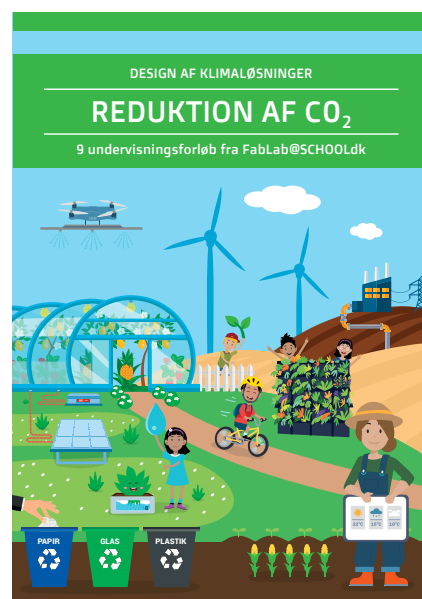
'Vækstsystemer og bæredygtig emballage' er et selvstændigt undervisningsforløb målrettet 4. årgang. Her arbejder eleverne med dele af det fælles forløb.

'Plantevækst i år 2200' er et forløb i udskolingen om planter vækstforhold, fotosyntese og CO²-kredsløbet. Der anvendes en scenariedidaktisk tilgang,

hvor igennem der skabes en meningsfuld case om plantedyrkning i fremtiden. Gennem cli-fi (klima sci-fi) introduceres eleverne til dyrkning af planter og arbejder blandt andet med plantevækst i rummet.

'Gem energien' er et undervisningsforløb for 8.-9. årgang. Grøn energiproduktion er så kompleks, at det kan virke som en umulig opgave at forstå selv for veludannede voksne. Hvor starter vi, og kommer vi nogensinde i mål? Dette undervisningsforløb søger at give konkrete bud på, hvordan elever kan arbejde med ny viden inden for lagring af energi, således at de får et billede af, hvordan fremtidens energiforsyning kan være bæredygtig på en vindstille regnvejrsdag i Danmark.

'Lysets betydning for plantevækst' er et undervisningsforløb målrettet 8.-9. årgang. Fødevarerproduktion er en af de største bidragere til udledning af drivhusgasser i dag. I takt med at verdens befolkning stiger, bliver efterspørgslen efter fødevarer større. Samtidig bliver rigtig mange fødevarer transporteret rundt i verden, hvilket igen medvirker til en øget udledning af bl.a. CO². Forløbet søger at give eleverne et indblik i, hvordan man ved hjælp af teknologi kan mindske landbrugsarealerne og i stedet dyrke fødevarer i drivhuse.

Årgang 2024 – Forvandling

Af Merete Jørgensen, lærer og skolebibliotekar på Allerslev Skole, Lejre.

Vi er nået til 2024, og i år er temaet *Forvandling*. I 2022 var det *Hemmelighed* og i 2023 *Uskyld*, som forskellige forfattere belyste i 2 x 5 kortromaner målrettet de 13-16-årige. I 2024 er de 5 kortromaner suppleret med en novellesamling. Novellerne er skrevet af ni nyudsprungne forfattere fra Manuskript-skolen. Bag årets kortromaner står fem mere etablerede forfattere, der hver især går til emnet forvandling.

Det er en skræmmende forvandling, der sker med Maja i *SMASK*. Den forvandling oplever vi også via fortællerrollen. I starten er det "jeg", der fortæller, senere er det Maja/hun og afslutningsvis er bogen skrevet som et manuskript til et teaterstykke. "Jeg" forsvinder og forvandles.

Maja forvandles fra en stærk og sjov pige til en skygge af sig selv. For Theodor vil have Maja, og han tager hende – til der ikke er mere tilbage af hende. Det er en fortælling om et kærlighedsforhold – eller rettere et magtforhold. Gradvis nedbrydes Maja, og vi kender hende godt. De unge kan genkende det, der folder sig ud. Og måske give dem en forståelse for noget, der kan ske for os alle – og som vi skal være på vagt over for.

I *Frisk luft* er vi på efterskolen. Der er natløb. Et natløb, der stikker helt af. På bare 88 sider skrues en psykologisk triller

sammen, der får godt tag i læseren og gør det svært at holde spændingen ud. Almindelige regler og normer for hvordan vi er som mennesker sættes på spidsen, og får os til at gøre ekstreme ting. Og læseren spørger sig selv: Hvad ville jeg gøre?

Hvad er virkelighed og hvad er fantasi i *Bæst*? Er alt det mystiske, der sker nede ved åen måske et symbol på den seksualitet, der er ved at vågne i Jakob? En dag hiver Jakob og hans venner en mystisk pige op ad åen. Dækket af mudder og alger – men er hun virkelig? Da hun pludselig skriger, løber drengene deres vej. Men så dukker Eva dukker op i klassen og med hende starter forvandlingen. Er der mon også en sammenhæng med Eva fra *Syndefaldet*?

Melissa og Alma er veninder. Alma vil måske gerne være som Melissa, og hun kaster sig ud i det vilde nattelev på ungdomspakkerejsen i *Lloret de Mar*. Alma overskrider flere gange sine egne grænser, fordi hun vil imponere Melissa. Til sidst bliver det hele dog for meget, og Alma går sin vej.

Robotic Rapsody er en dyster fortælling, der handler om, hvordan den sociale arv indhenter os trods de mest ekstreme forsøg på forvandling. Drengen, der er blevet en robot og som trods sit møde med kærligheden og terapi, der på meget avanceret vis fjerner minder og oplevelser, alligevel sidder tilbage som et spejlbillede af sin far med en flaske i hånden ...

Kortromanerne vil forhåbentlig tiltrække mange unge læsere. For her er fem korte romaner, der på få sider får greb i os eller får os til at undres. De giver velkendte, men også nye og overraskende indsigter i, hvordan det egentlig er at være ung i 2024. Novellesamlingen "Forvandling" byder på en række velskrevne tekster, der også inviterer til større indsigt i forskellige vinkler af de unges liv.

Trine May har i samarbejde med forlaget udarbejdet et spændende undervisningsmateriale, der lægger op til, at klassen (8.-10.årgang) i læsegrupper arbejder både analytisk og kreativt med en af romanerne, og til at arbejdet forhåbentlig vækker lyst til at læse nogle af de andre bøger i serien. Årgang 2024-bøgerne er oplagte at inddrage i danstimerne, men forhåbentlig finder de også vej til unge, der læser på egen hånd.

gad.dk/undervisningsmateriale

Frisk Luft af Laura Ringo
Bæst af Jonas Kleinschmidt
Lloret de Mar af Eva Aagaard
Robotic Rapsody af Dennis Glintborg
Smask af Sanne Søndergaard
Forvandling: Noveller af ni nyudsprungne forfattere fra Manuskriptskolen.

Årgang 24 Forvandling
Omslagsgrafiker: Mikkel Henssel
Gads børnebøger 2024

Sikke et liv

- med rap, æblejuice og ulykkelig forelskelse

Af Dorthe Bøgh, PLCF Nord

Ana Hashim – *Sikke et liv* er første del i serie om drengen Anas, der drømmer om at blive lige så berømt som sit store idol rapperen M: ALI. De humoristiske tegninger udfolder persongalleriet og får mig til at tænke på den sjove illustrerede dagbog *Wimpy Kidd*. Når børnene opdager det, skal serien om Anas nok blive populær. Anden del af serien, *Mig mod verden*, er netop også udkommet.

I bogen følger vi jeg-fortælleren Anas. Han er en dreng, der går i 6. klasse og bor alene med sin mor og katten Mouritz. Anas hader, hader, hader.... At folk altid tror, han hedder Anders. Rapperen M: ALI er hans helt store idol. Anas har selv talent for at skrive tekster og rappe. Sammen med vennen Yaqub, der laver beats, udgør de rap gruppen "Young Mordere".

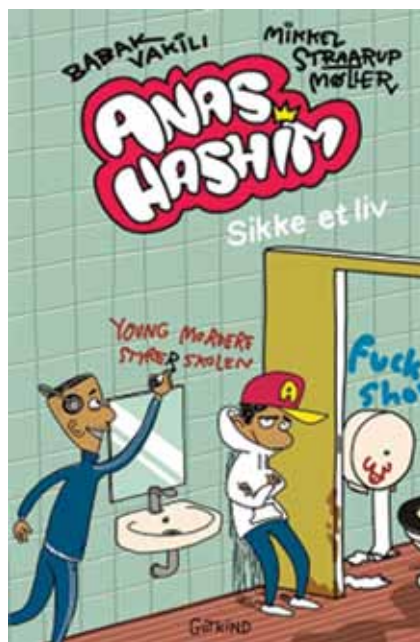
Deres raps lyder "sinds" – dvs. sindssygt. Hvis man er i tvivl om ordenes betydning, kan man slå op i *den illegale ordbog med syge rap-ord (slang)* bagerst i bogen. Anas tror på sig selv og er ikke i tvivl om sine evner som rapper, men samtidig har han helt almindelige problemer. For eksempel kommer han for sent op,

har skilsmisseforældre og er forelsket i skolens lækreste pige Clarissa, som slet ikke ser til hans side, for hun er kæreste med Røde Ricky. Da M:ALI udskriver en konkurrence om at skrive et nyt rap-hit lægger Anas og Yaqub alle deres kræfter i projektet. Anas håber, at Clarissa så vil lægge mærke til ham, hvis det lykkes at vinde retten til at komme med M:ALI på scenen.

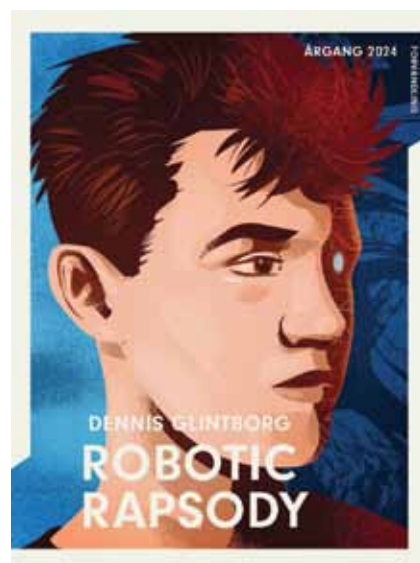
Anas har hjertet på rette sted, men han er en typisk teenager og meget fokuseret på sig selv. Han kæmper målrettet for at vinde rap-konkurrencen og nogle gange glemmer han de mennesker, han holder af, men han er bestemt ikke ligeglad med sin familie eller venner. Nogle gange når han bare ikke at tænke sine handlinger igennem og det giver ham problemer, men det er meget underholdende for læseren. Læs også om den irriterende klassekammerat; lorten Patrick, der altid gør det rigtige, og om den gamle demente overbo Betty, der konstant øver sig i at lave en *Baby Freeze* på gulvet. Hun byder også på kaffe, te og Gin Tonic, men Anas skal bare have en æblejuice.

På Gutkinds hjemmeside findes et *Læs & tal sammen-materiale* med sjove opgaver

og spørgsmål til bogen plus et interview med seriens forfatter Babak Vakili.

Anas Hashim1 – Sikke et liv
Af Babak Vakili. Illustreret af Mikkel Straarup Møller
207 sider
Målgruppe 10-13 år
Gutkind september 2023

Hvordan føles det at sidde og kigge ud over havet?

Af Anna Johansen, PLC-medarbejder

"HAVET. Så stort, at man kunne blive helt bange." Bogens fine forside og de indledende sider viser billeder af havet og Faren og Barnet, som er hovedpersonerne i denne gennemillustrerede bog. Barnet undrer sig – for eksempel over hvem der bestemmer hvad han skal være, når han bliver stor. "Det bestemmer du selv" svarer Faren. Men hvem bestemmer så over bølgerne? Om man har fregner? Om man skal gå i skole? Og hvilken slags is man vil have?

Mens der bliver tænkt over mere eller mindre eksistentielle spørgsmål, går Faren og Barnet fra stranden, ind til byen, gennem parken og atter ud til havet. På hvert af bogens opslag udspiller sig

andre historier i baggrunden, der skildrer dagligdagen i al sin genkendelighed og foranderlighed.

Menneskerne på opslagene har gang i mange ting og ofte ses her især relationerne mellem dem. Læseren kan være med til at stille spørgsmål og undres. Hvem bestemmer i den legende flok børn? Hvor er der tre mænd, der kigger i barnevognen? Der er en balstyrisk hund, som selv vil bestemme – den følger med gennem bogen. "Hvad vil du selv være?", spørger faren. "Jeg vil være den, der aldrig glemmer, at jeg selv kan bestemme, om jeg vil sidde sådan her med lukkede øjne og lytte til havet."

Hvem bestemmer noget er en virkelig fin bog til dialogisk læsning med de mindre

børn, fordi der sker så meget mellem Jesper Wung-Sungs linjer og svenskefinke Jenny Lucanders illustrationer. Man griber af stemningen, og selv om teksten er knap og enkel, er bogen indholdsrig og filosofisk.

Hvem bestemmer noget
Tekst: Jesper Wung-Sung
Illustrationer: Jenny Lucander
Gyldendal 2023

LST til alle. Læse- og skriveteknologi i almenundervisningen

Af Merete Jørgensen, lærer og skolebibliotekar på Allerslev Skole, Lejre.

LST til alle er en overskuelig og meget konkret håndsrækning til den lærer, der undertiden synes, at det er noget af en jungle at finde frem til den konkrete hjælp, som elever med læse- og skriftsproglige vanskeligheder har brug for.

I indledningen står der kort og godt, at bogen du sidder med er "kimen til en revolution". Forfatterne lægger op til en didaktik, der benytter LST-værktøjer som redskab for alle elever – uanset fagligt niveau. Bogen kan bruges i alle fag og på alle klassetrin. Rent praktisk er den inddelt i kapitler for henholdsvis indskoling samt mellemtrin og udskoling.

En matrix på bogens sidste sider giver faglæreren mulighed for at finde frem til netop de opgaver, der vil være relevante og målrettede et bestemt fag samt klassetrin. "Plug and play"-opgaverne er lige til at gå til med trin-for-trin-vejledning og beskrivelse af lærerens forberedelse. Til disse opgavesider er der mulighed for

at downloade elevark og strategiark, der visualiserer den arbejdsgang, eleven skal følge og som kan hænges op i klassen og henvises til ved behov.

Fem faglige områder: Læsning, lytning, mundtlighed, stavning og skrivning tages under behandling og spænder fra bogstavindlæring i 0. og 1. klasse over lyttestrategier i sprogfag på mellemtrin til finpudsning og redigeringsfasen i en udskolingsopgave. Udover træning af værktøjer er der i mange af opgaverne også inddraget mulighed for bevægelse og oplæg til at give feedback fra elev til elev.

Bogen er et absolut must til skolens PLC – i flere eksemplarer! Den kommer forhåbentlig i anvendelse af mange lærere, der på en hurtig og nem måde kan få glæde af de konkrete og overskuelige forslag, som kan lette deres arbejde med at støtte eleverne. Ved at hele klassen inddrages i arbejdet, vil alle profitere af indsatsen. Oplagt er det også at arbejde med udvalgte opgaver i et lærerteam, hvor man sammen kan vælge forskellige opgavetyper ud, afprøve,

justere og dermed styrke klassens fælles værktøjskasse.

LST til alle. Læse- og skriveteknologi i almenundervisningen.
Af Maria Frantzen Sanko og Trine Gaarden
100 sider
Akademisk Forlag 2024

Matematikens sprog

Af Nanna Schou Hansen, lærer og kommende matematikvejleder og Line Groesmeyer, lærer på Ellebækskolen

For at eleverne i indskolingen kan forstå den sproglige dimension i matematikundervisningen er vi lærere nødt til at give dem erfaring med sproget. Gennem faglig læsning i matematik kan lærere og elever i fællesskab sætte ord og billeder på de faglige begreber, og samtidig

sætte dem ind i en hverdagssituation. Elever der år et varieret sprog inden for matematik, vil oftest have en bedre forståelse for hvad begreberne rummer, og på den måde kan de trække på disse erfaringer i forskellige matematiske sammenhænge og situationer.

Materialet *Lær matematikkens sprog* er velegnet til at skabe denne forståelse hos de mindre elever fra 1-3 klasse, der er rigtigt god sammenhæng mellem de matematiske elementer og hverdagsituationerne.

Materialet består af 25 farvestrålende billed/læse-bøger, som hver koncentrerer sig om og forklarer et matematisk tema. Teksten er kort og i dialogform, så man oplever bogens personer tale om begreberne. Billederne bærer en stor del af fortællingen og forklaringen, hvilket giver plads til at tænke sig om. Man kan se at personerne i bøgerne også tænker sig om og prøver på at forstå det faglige indhold, og på den måde spejler materialet elevernes egen proces. På omslaget er der desuden noter til forældrene, som giver forslag til hvordan man kan tale om indholdet, hvis eleverne skal læse bogen derhjemme.

Bogserien har en hjemmeside ved navn matsprog.alinea.dk. Her kan alle

bøgernes gode illustrationer findes, så man kan vise dem på storskærm i klassen. Der er også 23 forskellige slags opgaver til print, som kan bruges sammen med bøgerne eller for sig selv. 10 af dem er generelle lege eller arbejdsmetoder, som kan bruges inden for næsten alle emner, fx domino, ordjagt, flipflap og foldebøger, resten er ark til emnespecifikke aktiviteter. Lærervejledningen indeholder en kort introduktion til faglig læsning og hukommelsesstrategier.

På Ellebækskolen har vi anvendt materialet i en mellemforms 2. klasse og en modtageklasse, hvor eleverne er fra 6 til 9 år. I begge klasser har vi primært brugt bøgerne til fælles oplæsning, hvor der er blevet brugt god tid til forklaring af begreber. Vores erfaring er, at bøgerne egner sig bedst til fælles oplæsning og gennemgang, da der ikke er mange af vore elever, som kan få nok ud af bøgerne på egen hånd. Når det har kunne lade sig gøre, har vi brugt bøgerne som opstart på nye emner i klasserne for at give eleverne en førfaglig forståelse.

Eleverne er glade for historierne og finder dem interessante og sjove trods deres store aldersspredning, specielt i vores modtageklasse. Vi har især været glade for den første side i bøgerne, som indeholder de faglige begreber med billeder til. Det er godt med mange hovedpersoner, så alle slags børn kan finde én at relatere til. Opgaverne, som ligger online, er lette at gå til, men man skal bruge noget tid på at sætte sig ind i, hvordan de bedst kan bruges.

Alt i alt er materialet rigtig godt og anvendeligt og giver nogle gode billeder på matematikkens sprog. Vi håber at der vil blive udarbejdet et tilsvarende til mellemtrinnet, da der er brug for denne type samtalemateriale om matematikken, hvor tekstsprog og billedsprog understøtter elevernes forståelse. ■

Faglig læsning. Lær matematikkens sprog

Tekst af Helle Hillebrandt og Trine Trentemøller

**Illustrationer af Pernille Muhlbach
Alinea 2023**

Når billeder taler i et klart sprog

Af Eline Mørch Jensen, redaktør

Det er puttetid og barnet skal have sin godnathistorie. Den voksne kan et dejligt eventyr, men det er ikke det, barnet vil have: "Jeg vil høre en grusom historie, der skal være soldater, geværer, hunde med skarpe tænder, ild, røg, aske, sådan en historie, en historie om krig."

Den voksne er i tvivl: "Lige inden du skal sove?"

"Det er bare en historie," siger barnet. "Fortæll!"

Det her er en fortælling, der begynder på grufuld vis, men som lidt efter lidt antager en fredeligere og mere opbyggelig karakter og ender med at handle om liv og fællesskab, efterhånden som barnet hjælper sin voksne med at modellere både sprog og handling – så alt til sidst løser sig på bedste vis. Godt hjulpet på vej af Anna Margrethe Kjærgaards fantastiske illustrationer.

Først er der en hær med 1000 soldater på den ene side af byen på bjerget og en hær med 1000 soldater på den anden side. Begge hære vil erobre byen og begge har hver 1000 geværer og 1000 bomber. Så starter krigen. Undervejs spørger barnet ind til hvad der sker i en krig og hvad der sker med menneskene i byen på bjerget, når soldaterne sætter ild til husene og begynder at slå ihjel.

Lidt efter lidt når barnet frem til at bomber måske ikke er helt så nødvendige, når der

bare er tale om en lille by på et lille bjerg, og heller ikke geværer, bidske hunde eller så mange soldater. Til sidst er der kun fem soldater, som kæmper mod fem soldater, og to hunde tilbage. Nu er folk i byen ikke længere bange, men går ud og stiller sig mellem soldaterne. Og hundene begynder at hente kæppene, som soldaterne sloges med, så der kan tændes et stort bål af dem. Freden er kommet.

Billederne af soldaterne og deres geværer er holdt i grå-sorte nuancer, ansigterne er forvrængede dødningehoveder, og kun blodet, ilden og eksplosionerne flammer rødt op i mørket. Lidt efter lidt begynder der at komme flere farver til og hen mod slutningen også glæde, kram og blomster.

Vi kender jo alle bogens forfatter den originale og superflittige Kim Fupz Aakeson, så derfor vil jeg her dvæle lidt ved bogens tegner og den *efter min mening* fascinerende billedside. Det fremgår ikke af historien, hvor i verden, den lille by på bjerget ligger, men jeg fik ret hurtigt fornemmelsen af at der lå *en eller anden form for slavisk inspiration* bag tegningernes stilistiske udtryk. Da jeg senere tjekkede efter, kunne jeg konstatere at Anna Margrethe Kjærgaard er uddannet på Danmarks Designskoles Institut for Visuel Kommunikation – samt på Kunstakademiet i Kraków i 2002. Det gav rigtig god mening. Det er ikke for ingenting at østeuropæiske billedbøger har ry for at være kunstnerisk i særklasse. Præcis lige som i tilfældet med *Jeg fortæller en krig*.

Anna Margrethe Kjærgaard er født i 1972 og debuterede som illustratør i 2001 og har siden illustreret en række billedbøger, bl.a. *En fin sten* (Jensen & Dalgaard), skrevet af Anne Sofie Allermann, som de to i 2019 vandt Grundtvigsk Forums børnelitteraturkonkurrence om historier med en LGBT+ person. I 2013 debuterede hun som forfatter med romanen *Bror* (Turbine).

For en gangs skyld vil jeg også fremhæve den person, der står bag bogens grafiske tilrettelæggelse (hvilket sikkert sker alt for sjældent!) – nemlig Solveig Agerbak. Udover at være et sandt bille-mæssigt kunstværk, er bogens grafiske udformning nemlig helt utrolig flot og overbevisende, suveræn sikker i sin farveholdning såvel som i opsætningen af de mange hele billedopslag og folde-udsider og i de elegante mønsterlignende gentagelser af hhv. soldater med geværer på omslagets inderside og af logrende hunde der leger hent-pinden på den bagerste inderside. Papirkvaliteten er lækker tyk.

Stor tak for denne helstøbte udgivelse om et sørgeligt aktuelt emne, som formidles så lysende klart. Nyd den!

Jeg fortæller en krig

Af Kim Fupz Aakeson

Illustreret af Anna Margrethe

Kjærgaard

Gyldendal 2023

PÅ EVENTYR I UGANDAS BJERGE

2024 BØRNENES
U-LANDS
KALENDER

Giv dine elever en spændende ekspedition til Uganda. Kom helt tæt på livet i de frodige bjergbyer, mød de seje børn i storbyen og oplev dyrene på savannen. Din klasse kan også selv hjælpe naturen: Plant ét træ lokalt hos jer – så får I samtidig plantet 10 træer i Uganda!

Årets nye materiale er flot, varieret og lige til at gå til. Opgaver til mange fag i 1.-5. klasse.

I får et unikt indblik i hverdagen i de små landsbyer. Her lever børnene i tæt samspil med de vilde dyr og med en stærk bjergnatur. Samtidig står de midt i at tilpasse sig et klima, der allerede har ændret sig. I møder også de unge, der laver 'høje haver' i hovedstadens slum. Og I oplever Ugandas fantastiske dyreliv. Glæd jer til flotte bøger, film, quizzer og masser af sjove og faglige opgaver til bl.a. Dansk, Billedkunst, N/T og Matematik. Materialet giver globalt udsyn i børnehøjde og kobler til Verdensmålene.

**BESTIL
NU!**

Lav pris til
1. juli

Årets bog er af Anne Sofie Hammer ('Villads fra Valby'): Biira og vennerne standses af et stort jordskred på vej til skole, og så går det løs. Kan hun stole på drengen Kule – og hvad er leoparden ude på? Bogen rummer også faktastof og flotte illustrationer.

Kreativitet: Prøv sommerfugle-værksted, lav flotte 'gnide-billeder' med naturmotiver, byg installationer af affald, tegn fugle, lav hoppebolde og Uganda-streetfood m.m.

Masser af gode opgaver: I læser, undersøger og formidler. I laver læseteater, dyrekort, selv-læsere om dyr, foldebøger, stangdukker, bladbingo, savanne-stratego m.m.

Masser af film, hvor I kommer helt tæt på børnene i bjergene.

DR-filmserie, hvor Motor Mille og Hr. Skæg skal løse mysterier i Uganda.

Gratis lærer-website med alle materialer klar til brug – og nemme opgaveark.

Stort elev-website, hvor eleverne går på opdagelse i årets land.

Nemme digitale værktøjer: Lav flotte fotohistorier eller en digital lågekalender.

Årets projekt: WWF Verdensnaturfondens projekt 'Grønne skoler' planter håb og handlekraft hos børn og unge i Ugandas landdistrikter. Her lærer de at beskytte og genopbygge deres lokale natur og er bl.a. med til at plante træer og køkkenhaver.

Kom med i skolernes gratis 'plant et træ'-kampagne: Plant selv ét træ med din klasse – så planter WWF og VELUX Gruppen 10 træer for jer i Uganda. I får gratis leveret et hjemmehørende træ til jeres skole. **700 klasser kan være med.**

1 trykt klassesæt

30 store elevbøger
2 lærervejledninger
Alle opgaver og web-værktøjer

200 kr.

3 trykte klassesæt

90 store elevbøger
6 lærervejledninger
Alle opgaver og web-værktøjer

495 kr.

Digitalt klassesæt

Bøger som PDF
Download hele materialet
Alle opgaver og web-værktøjer

Gratis

Bestil på u-landskalender.dk

Bruges på over 1.000 skoler,
98 % af lærerne er tilfredse:

- 'Helt fantastisk materiale'
- 'Eleverne er helt vilde med det'
- 'Nemt at bruge'
- 'Super lækkert og gennearbejdet'
- 'Vi bruger det hvert år'
- 'De har lært så meget'
- 'Eleverne er storsmilende og stolte'
- 'Fantastisk, at det er gratis online'

UDENRIGSMINISTERIET
Danida

KARLAS

FANTALASTISKE KLASSE

Mød Karla og alle hendes fantastiske klassekammerater fra DRs FredagsTamTam

En farverig højtlysningsbog om venskab.

En bog om, hvordan vi påvirker hinanden med vores humør.

Flere fantastiske dagbøger på vej:

Få din egen fantastiske dagbog – helt magen til Karlas!

Få ALT at vide om Karla og hendes klassekammerater, når de deler hemmeligheder og fortæller om familie og venner i deres fantastiske dagbøger.

Gutkind

